

Betænkning

statsskovenes distriktsadministration m. v.

afgivet af

det af landbrugsministeriet under 26. juli 1965 nedsatte
skovadministrationsudvalg

ex. 2

Indholdsfortegnelse:

I. Udvalgets nedsættelse, kommissorium, sammensætning m.m.	5
II. Administrationen af statsskovene. Almindelige bemærkninger.	7
III. Statsskovenes distriktsinddeling	11
IV. De til distriktsledelsen knyttede bihverv.	19
V. Forstfuldmægtigenes forhold.	24
VI. Distrikternes kontororganisation.	26
VII. Ferieregler m. m.	27
VIII. Skovbrugsinstitutionernes medvirken ved tilsynet med de naturfredede o mråder.	28
Bilag 1. Skovadministrationsudvalgets redegørelse af 17. november 1966 ved- rørende tilsyn m. m. af naturfredede områder.	29
Bilag 1a. Forslag I til organisation af tilsyn m.m. af naturfredede områder.	33
Bilag 1b. Forslag II til organisation af tilsyn m.m. af naturfredede områder.	35
Bilag 2. Skovadministrationsudvalgets indstilling af 7. februar 1967 vedrørende etablering af en undervisningsskov for Den kgl. Veterinær- og Landbo- højskoles skovbrugsafdeling på Mårup statsskovdistrikt	38
Bilag 3. Kort skematisk oversigt over statsskovdistrikterne i tiden 1851-1965. ...	39
Bilag 4. Oversigt over de enkelte statsskovdistrikters areal-, hugst-, nabo- og personaleforhold (1965).	40
Bilag 5. Skema over faktorer, der indvirker på distrikternes arbejdsmængde (1965)	41
Bilag 6. Oversigt over skovtilsynsområder m. m.	42

I. Udvalgets nedsættelse, kommissorium, sammensætning m.m.

De senere års udvikling har gjort en nærmere undersøgelse af statsskovvæsenets distriktsinddeling, statsskovridernes arbejdsbyrde og distrikternes medhjælps- og kontorforhold påkrævet.

De vanskelige afsætningsvilkår og det stigende løn- og omkostningsniveau nødvendiggør, at det nærmere overvejes, om besparelser eller indtægtsforøgelser kan opnås ved en mere hensigtsmæssig indretning af distriktsorganisationen. Distriktsbestyrerne må samtidig stedse orientere sig mod nye arbejdsopgaver som følge af den stadig fremadskridende mekanisering inden for skovbruget, etablering af nye administrative ordninger og større kontakt med publikum og naboer som følge af den øgede interesse for friluftslivet hos befolkningen og stigende bebyggelse i mange statsskoves nærhed. Mange statsskovridere inddrages i kraft af deres uddannelse og stilling i fredningsarbejdet, der netop intensiveres i disse år. Det er statsskovriderforeningens opfattelse, at der herved er sket en forøgelse af distriktsbestyrernes arbejdsbyrde, og på foranledning af statsskovriderforeningen har direktoratet for statsskovbruget derfor i skrivelse af 30. april 1965 indstillet, at der af landbrugsministeriet nedsættes et udvalg til undersøgelse af disse spørgsmål.

På denne baggrund har landbrugsministeriet den 26. juli 1965 nedsat et »skovadministrationsudvalg« med den opgave

A. at undersøge og redegøre for nedenstående forhold vedrørende skovadministrationen:

1. statsskovvæsenets nuværende distriktsinddeling, herunder dennes indflydelse på skovridernes arbejdsbyrde,
2. andre statsopgavers (tilsynet med de private skove m.m.) indflydelse på de pågældende skovrideres arbejdsbyrde,

3. forstfuldmægtigenes bistand ved de under 2. omfattede arbejdsopgaver,
4. forstfuldmægtigenes antal og placering,
5. forstfuldmægtigenes uddannelse og advancement,
6. distrikternes kontororganisation,
7. ferieregler, ferieafløserordning, og
8. muligheden for, at statens tilsyn med de private skove eller statsskovvæsenets og klitvæsenets tjenestemænd yder bistand ved eller overtager tilsynet med naturfredede områder, samt

B. at stille de forslag til ændringer af de bestående forhold, som undersøgelseernes resultat måtte tilsige.

Til medlemmer af udvalget blev beskikket:

1. Formand: afdelingschef N. Wermuth, landbrugsministeriet.
Suppleant for formanden: kontorchef K. Barnekow, landbrugsministeriet.
2. Skovdirektør H. Frølund, direktoratet for statsskovbruget.
3. Skovtaksator K. F. Andersen, udpeget af direktoratet for statsskovbruget.
4. Klitdirektør P. Thaarup, udpeget af klitdirektoratet.
5. Professor Niels K. Hermansen, udpeget af Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.
6. Statsskovrider G. Bergsten, udpeget af Statsskovriderforeningen.
7. Kst. skovrider J. E. Handberg, udpeget af Statsskovriderforeningen (repræsenterende de i statsskovbruget ansatte forstfuldmægtige).
8. Skovfoged S. B. Rasmussen, udpeget af Statsskovfogedforeningen.
9. Statsskovrider H. Schoubye, udpeget af Foreningen af statens tilsynsførende med de private skove.

Til sekretærer for udvalget beskikkedes:

1. Juridisk sekretær: Ekspeditionssekretær H. Wulff, landbrugsministeriet.
2. Forstkyndig sekretær: Kst. skovrider J. E. Handberg.

Efter statsskovrider H. Schoubyes afgang som formand for Foreningen af statens tilsynsførende med de private skove er statsskovrider A. Hviid efter indstilling fra foreningen i september 1967 udpeget i hans sted til medlem af udvalget.

Efter at skovtaksator K. F. Andersen har fået orlov fra statsskovvæsenet, er statsskovrider P. Møller efter direktoratets indstilling i marts 1968 indtrådt som medlem af udvalget i hans sted.

Efter statsskovrider G. Bergstens afgang som formand for Statsskovriderforeningen er statsskovrider P. Holbek efter indstilling fra foreningen i april 1968 indtrådt som medlem af udvalget i hans sted.

Udvalget har afholdt møder den 5. oktober, den 27. oktober, den 10. december 1965, den 12. januar, den 1. februar, den 23. marts, den 5. maj, den 27. oktober, den 3. november, den 10. november, den 17. november 1966, den 26. januar, den 16. februar, den 23. februar, den 17. marts og den 11. april 1967, den 15. februar, den 18. marts, den 9. april, den 22. april, den 9. maj og den 22. august 1968. Til mødet den 12. januar 1966 var indbudt repræsentanter for landbohøjskolens skovbrugsafdeling og skovrider E. Laumann Jørgensen til at deltage i drøftelserne vedrørende højskolens undervisningsskove, place-ring, og til møderne den 5. maj og 27. oktober 1966 var indbudt repræsentanter for naturfredningskommissionen til at deltage i drøftelserne i spørgsmålet om skovbrugsinstitutionernes medvirken ved tilsynet med de naturfredede områder. Til brug ved behandlingen af spørgsmålet om distriktsinddelingen og stats-

skovridernes arbejdsbyrde har udvalget indhentet oplysninger fra de enkelte distriktsbestyrere om deres arbejdsopgaver og arbejds-mængden på distrikterne.

Udvalget har nedsat 3 arbejdsudvalg. Det ene udvalg, der har bestået af skovdirektør Frølund, professor Hermansen, skovrider Bergsten, skovtaksator K. F. Andersen og kst. skovrider Handberg, gennemgik de fra distrikterne indhentede oplysninger. Et andet udvalg, bestående af skovtaksator K. F. Andersen og statens konsulent i naturfredning og landskabspleje, skovrider Sten Bjerke, samt ekspeditionssekretær H. Wulff og kst. skovrider J. E. Handberg, har nærmere overvejet spørgsmålet om skovbrugsinstitutionernes medvirken ved tilsynet med de naturfredede områder. Det tredje udvalg, bestående af skovtaksator K. F. Andersen og skovrider Bergsten, har overvejet statsskovvæsenets distriktsinddeling.

Skovadministrationsudvalget har afgivet særskilt indstilling til landbrugsministeriet vedrørende kommissoriets pkt. A 8, om tilsyn m.m. af de naturfredede områder. Udvalgets indstilling af 17. november 1966 er optrykt som bilag 1—1b i nærværende betænkning.

Skovadministrationsudvalget har efter anmodning fra landbrugsministeriet overvejet spørgsmålet om etablering af en forsøgs- og undervisningsskov for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskolens skovbrugsafdeling på Mårum statsskovdistrikt. Udvalget har afgivet indstilling herom til ministeriet den 7. februar 1967. Indstillingen er optrykt i nærværende betænkning som bilag 2. I overensstemmelse med det principale forslag i indstillingen, har landbrugsministeriet den 10. marts 1967 tiltrådt, at undervisningsskoven blev flyttet fra Stenholt distrikt til Mårum distrikt foreløbig for en prøvetid indtil 1. april 1970.

På grundlag af udvalgets arbejde og de i udvalget førte forhandlinger afgives nedenstående redegørelse og forslag.

København, den 22. august 1968.

H. Frølund.

P. Holbek.

S. B. Rasmussen.

J. E. Handberg.

A. Hviid.

P. Thaarup.

N. K. Hermansen.

P. Møller.

N. Wermuth.
formand

\H. Wulff.

II. Administrationen af statsskovene. Almindelige bemærkninger.

A. Areal.

Danmarks skovareal udgjorde i 1965 ca. 473.000 ha, hvilket svarer til ca. 11 pct. af landets samlede areal. Af skovarealet tilhørte 134.213 ha staten.

Af statens skovareal udgør de egentlige statsskove - statsskovvæsenet - ialt 83.550 ha eller ca. 1,9 pct. af landets totalareal. Af de 83.550 ha er ca. 65.611 ha bevokset, hvilket svarer til ca. 17 pct. af landets samlede træbevoksede areal.

De øvrige staten tilhørende skove administreres af klitvæsenet, Sorø Akademis skovvæsen og enkelte andre statsinstitutioner under landbrugsministeriet (statens jordlovsudvalg) eller andre ministerier.

B. Ejendomsvurdering.

Ifølge 13. aim. vurdering udgjorde ejendomsværdien for landets særskilt vurderede skove 691.517.000 kr., heraf grundværdi 267.530.000 kr. Statsskovvæsenets ejendomsværdi udgør ca. 222.913.400 kr., heraf grundværdi ca. 94.881.900 kr.

C. Produktion.

I 1965-66 udgjorde den samlede skovproduktion her i landet ca. 1.973.000 m³, medens hugsten i statsskovvæsenet udgjorde 408.743 m³. I perioden 1945-65 har hugsten svinget betydeligt med konjunkturerne (og naturkatastrofer), medens den planmæssige hugst (d.v.s. det gennemsnitlige budgetterede hugsttal) er steget med ca. 1 pct. årligt.

D. Indtægts- og udgiftsforhold.

Ifølge statsregnskabet for finansåret 1966-67 udgjorde statsskovvæsenets indtægter 42.476.909 kr., medens udgifterne beløb sig til 41.735.725 kr. Nettoindtægten uden fradrag for forrentning af bogført værdi udgjorde herved 741.184 kr. Hugsten udgjorde 97 pct. af planhugst.

På finanslovsforslaget for 1968-69 konto § 2 G er (i juni 1967) kalkuleret med indtægter på 41.727.000 kr., medens udgifterne ansloges til 44.515.500 kr. Budgetteret hugst: 87 pct. af planhugst på grund af vanskelige afsætningsforhold (Udgifter på grund af Vestskovens etablering udgjorde 1.400.000 kr.).

Disse beløb er ved ændringsforslag til finanslovsforslaget blevet ændret som følge af stormfaldet.

I perioden 1945-65 er bruttoindtægten i takt med prisstigningerne steget med ca. 8 pct. årligt, medens udgifterne er steget med 9 pct. (Arbejdslønnen, som udgør den væsentlige del af driftsudgifterne, er steget 12 pct. årlig). En betydelig indtægtsfremgang (20 pct. årlig) falder på »anden indtægt«, d.v.s. ikke vedproduktion (biprodukter, udleje, jagt m. v.).

Administrationsudgiftens relative andel er i perioden 1945-65 steget fra ca. 10 til 20 pct. af de samlede udgifter.

E. Regler og retningslinier for statsskovvæsenets virksomhed.

Statsskovvæsenets styrelsesform er etableret ved lov af 13. maj 1911 om oprettelse af et direktorat for statsskovbruget (loven er ophævet ved § 822 i lov af 12. september 1919) og kgl. anordning af 24. maj 1924 angående instruktorske bestemmelser for bestyrelsen af statsskovene, jfr. skrivelser fra landbrugsministeriet af 12. marts 1934, 11. februar 1947 og 26. februar 1947 samt landbrugsministeriets bekendtgørelse af 23. april 1953 om regler for regulering af statsskovene.

Mere specielle regler for statsskovvæsenets virksomhed er givet i landbrugsministeriets uniformsreglement af 12. december 1963 og forskellige regler om understøttelse m.m. til skovløbere og skovarbejdere samt i de af direktoratet igennem årene udstedte instrukser m.m. til distrikter etc.

Endvidere henvises til afsnit G nedenfor, (vedrørende skovloven og naturfredningsloven).

F. Ressort.

Statsskovvæsenet hører under landbrugsministeriets ressort. Statsskovvæsenets kompetence over for landbrugsministeriet er fastlagt i ovennævnte anordning af 24. maj 1924 og udvidet ved ovennævnte skrivelser fra landbrugsministeriet af 1934 og 1947. Statsskovvæsenet har principielt en direktoratsstatus, d.v.s. styrelsen må forelægge sager, hvori ministerens afgørelse skal indhentes, gennem ministeriets departement. I ovennævnte skrivelse af 12. marts 1934 og i praksis er dog sket afvigelser fra dette princip, således at direktøren for statsskovbruget i et vist omfang forelægger sager direkte for ministeren. Direktoratet behandler selv (i første instans) sager om skovdriften, herunder planlægning, hugst, kultur, skovforbedring, sortering og salg, ligesom ejendomsforvaltningen, regnskab, byggesager m.m. ordnes af styrelsen på egen hånd. Ministeriet behandler dog alle sager, hvori der kræves ekstraordinære bevillinger, de årlige finans- og tillægsbevillingslovforslag, normeringslovforslag og bidrag til statens anlægs- og byggebudget, lønningssager, hvor dette følger af lønningsslovens regler eller sædvanlig praksis samt sager om (større) distriktsændringer m.m. Endelig behandler ministeriet klager over styrelsens afgørelser.

G. Målsætning.

Almindelige regler om statsskovdriftens målsætning foreligger kun i meget begrænset omfang. Den principale målsætning for statsskovene har dog i praksis været indtægtsgivende skovbrug, hvilket også følger af lov nr. 164 af 11. maj 1935 om skove. Efter lovens § 1 er de skove, der tilhørte staten ved lovens ikrafttræden, undergivet fredskovspligt, og ifølge lovens § 6 ff. skal fredskovspligtige arealer holdes bevokset med sluttet højskov undergivet forsvarlig normal skovdrift.

Fra gammel tid har statsskovvæsenet dog ved skovdriften taget vidtgående naturfredningsmæssige og landskabelige hensyn samt søgt at udbygge skovområderne for befolkningens friluftsliv. Dette er bl.a. en følge af naturfredningslovens § 24, hvorefter de of-

fentlige skove, herunder statsskovene, er åbne for publikums færdsel til fods og ophold, jfr. landbrugsministeriets bekendtgørelse nr. 221 af 17. maj 1939, hvorefter almenhedens færdsel i de offentlige skove kan ske til fods eller ved ridning, cykling og lystkørsel med hestekøretøjer (men ikke motorkørsel). Statsskovvæsenet har på forskellig måde forsynet skovene med faciliteter for publikum i form af rastepladser og parkeringspladser i skovenes udkant, etablering af campingpladser, anlæg af veje for publikum, udleje af arealer til restaurationsvirksomhed m. m., jfr. Dyrehavsbakken, samt iværksat løvtræbinding og udlagt arealer til lystskovdrift, jfr. f. eks. Jægersborg Dyrehave samt »Vestskoven«, der i disse år etableres som lystskov for Københavns skovfattige vestegn.

H. Organisation.

Statsskovvæsenet består af en central ledelse — direktoratet for statsskovbruget — og en lokal forvaltning af skovdistrikter.

Direktoratet for statsskovbruget består af en direktør og 4 afdelinger, nemlig en administrationsafdeling, en handelsafdeling, under hvilken planteavlsstationen i Humlebæk henhører, en juridisk afdeling og skovreguleringen (afdeling for driftsplanlægning). Desuden hører til direktoratet et regnskabskontor.

Administrationsafdelingen behandler personale-, regnskabs-, budget- og bygningssager m.m. Handelsafdelingen beskæftiger sig med salget, skovbrugets driftsteknik, planteforsyning samt jagtforhold. Skovreguleringen udarbejder tekniske og økonomiske planer for skovdriften, periodiske statusopgørelser m.m., ligesom den har en del sager vedrørende arealbenyttelse og fredning og efter behov udfører særlige opgaver og undersøgelser af økonomisk og statistisk karakter.

Den lokale forvaltning består af 30 skovdistrikter, der er inddelt i skovparter. Skovdistrikterne ledes af skovridere og skovparterne af skovfogeder. Et distrikt - Mårup - bestyres dog af landbohøjskolen som undervisningsskov, jfr. side 6.

Distrikterne deles traditionelt i B-distrikter (fuldt producerende, overvejende oprindelige løvskove), G-distrikter (ikke fuldt producerende distrikter, d. v. s. plantagearealer) og D-distrikter (hvoraf der foreløbig kun findes 1, Jægersborg distrikt).

Inden for B- og G-distrikter kan „normalskovdistriktet“ karakteriseres således:

	B-distrikter		G-distrikter	
	middel	variation	middel	variation
Areal (producerende) ha	1.700	(587-3.000)	3.500	(2.250-5.400)
Hugst (årlig, plan) m ³	15.500	(5.000-26.000)	12.000	(4.000-20.000)
Omsætning (1966-67) kr.	1,3 mill	(0,5-2,5 mill.)	12 mill.	(0,6-1,7 mill.)
Netto (1966-67) kr. .	50.000	(÷ 450.000-+ 650.000)	— 50.000	(÷ 726.000-+ 649.000)
Gnstl. skovpart ha	550		1.050	

Statsskovvæsenets interne organisation er bygget på det i statsforvaltningen herskende hierarkiske princip. Direktøren har ifølge anordningens § 4 det overordnede tilsyn og den øverste myndighed med hensyn til driften af samtlige statsskove og de øvrige under statsskovvæsenet hørende arealer. Distriktsskovriderne henhører ifølge anordningens § 11 i hele deres embedsførelse under direktørens inspektion og kontrol, og skovfogederne står ifølge anordningens § 29, jfr. § 31, stk. 1, i umiddelbart tjenesteforhold til distriktets skovrider, som er deres nærmeste foresatte. Skovløberne er undergivet skovriderens og skovfogedens myndighed, anordningens § 43.

Kompetenceforholdet mellem direktoratet for statsskovbruget og distrikterne er fastlagt dels i de instruksoriske bestemmelser, dels ved sædvane. Særligt skal nævnes, at direktoratet ved skovreguleringen forestår skovdriftens langtidspanlægning, ligesom direktoratet meddeler bevillinger til de enkelte distrikter og planteavlsstationen, der aflægger regnskab til direktoratet. Endvidere forestår direktoratet kollektivsalg, ligesom det har afgørelsen (evt. under forbehold af ministeriets tilslutning) i sager om køb og salg af arealer, areal-leje, bygningssager m.m.

I. Personaleforhold.

a. Direktoratet.

Personalet består af direktøren (29°), 2 skovrider (26°), der forestår henholdsvis administrationsafdelingen og handelsafdelingen, og en skovtaksator (26°). Alle er forstkandidater. Desuden er ansat en kontorchef (26°), der forestår den juridiske afdeling og er jurist af uddannelse, 6 forstfuldmægtige (forstkandidater, 19°-24° eller overenskomstlønnede), en bogholder (21°) og 13 tjenestemand- eller overenskomstansatte kontormedhjælpere (heraf 2 halvdagsansatte).

b. Distrikterne og planteavlsstationen.

Ved distrikterne er ansat 29 skovrider (25 i 26° og 4 i 24°), idet de 4 stillinger dog for tiden er besat ved konstitution. Endvidere er ansat 5 forstfuldmægtige, 98 skovfogeder (14°) og 15 skovfogedassistenter (7° eller aspiranter) samt en fiskemester (honorarl.). Planteavlsstationen ledes af en skovrider (26°), der bistås af en plantemester (15°), 2 skovfogeder (14°) og en skovfogedassistent (7°).

Ved distrikterne og planteavlsstationen er i øvrigt beskæftiget skovløbere og tilsynsmænd (359 i 1966-67), skovarbejdere (520 i 1966-67), skovteknikere og skovteknikerelever (134 i 1966-67), kvindelig arbejdskraft og andre (124 i 1966-67), der kan omregnes til ialt 727 helårsbeskæftigede medarbejdere. Hertil kommer yderligere HK-lønnet kontorhøjelp på enkelte distrikter.

I perioden 1945-68 er det ledende personales antal reduceret med et skovriderembede (Mårum skovdistrikt). Hvad angår skovteknikerpersonalet, bemærkes, at antallet af skovfogedtjenester i 1945 udgjorde 103 og i de følgende år voksede til 111 som følge af erhvervelsen af Fussingø distrikt, planteavlsstationens oprettelse og normering af nogle regnskabsførende skovløbere som skovfogeder. Siden er der iværksat en reduktion af antallet af tjenesterne og i 1968 forefindes nu 99 skovfogedstillinger og 1 stilling som plantemester ved planteavlsstationen.

Anvendelsen af manuel arbejdskraft har undergået betydelige svingninger i tiden siden 1945 som følge af plighthugster i de første efterkrigsår, fulgt af år med opsparing af vedmasser. Fra midten af 1950'erne udviser årstimetallet et stadigt fald som følge af bl. a. stigende anvendelse af motorsav, øget motorisering i øvrigt, uddannelse m. v. Yderpunkterne er følgende:

1945-46	3.500.000 timer
1950-51	1.300.000 timer
1956-57	2.400.000 timer
1967-68	1.400.000 timer

stet en selvstændig bedømmelse. Det samme gælder statsskovæsenets forhold til andre skovbrugsinstitutioner, bortset fra statstilsynet med de private skove.

Om statsskovenes forhold kan i øvrigt henvises til »Oversigt over de danske statsskoves udbytte af ved og penge for finansåret 1966-67« (1968).

I overensstemmelse med kommissoriet vil i det følgende alene distriktsinddelingen og distriktsbestyrernes og forstfuldmægtigenes arbejdsforhold m.m. blive behandlet, medens problemer vedrørende statsskovæsenets forhold til ministeriet, forholdet mellem direktoratet og distrikterne, forholdet mellem distriktsledelsen og skovparterne samt skovparternes interne forhold ikke vil blive underka-

Skovadministrationsudvalget er klar over, at enkelte af udvalgets forslag til distriktsinddeling, skov- og naturfredningstilsynsgrænser m.m. må overvejes påny som følge af forestående reformer af kommunestrukturen, den lokale statsforvaltning og landbrugsministeriets ressort samt gennemførelsen af en ny naturfredningslov.

Da de nævnte rationaliseringsbestræbelser m.m. imidlertid ikke foreløbig kan forventes fuldført, har udvalget fundet det rigtigst ikke at lade arbejdet bero herpå, men allerede nu at forelægge de resultater, man er nået til, for landbrugsministeriet.

III. Statsskovenes distriktsinddeling.

A. Udvalgets undersøgelser.

Statsskovvæsenet omfatter - som nævnt i afsnit II - 30 skovdistrikter (herunder den af landbohøjskolens skovbrugsafdeling etablerede undervisningsskov på Mårum skovdistrikt) samt planteavlstationen. En oversigt over distrikternes historiske udvikling og den nuværende distriktsinddeling er optrykt som bilag 3 til nærværende betænkning.

Mange forskellige omstændigheder kan få indflydelse på den arbejdsmængde, der påhviler distriktsledelsen: Totalareal, bevokset areal, hugst, vedmasse, forholdet til publikum og naboer, distriktets mere eller mindre spredte beliggenhed etc., jfr. bilag 4. Også bi-hverv kan belaste skovrideren i betydeligt omfang, jfr. nærmere i afsnit IV.

For at få nøjere oplysning om forholdene på de enkelte distrikter har udvalget udarbejdet et spørgeskema, som er tilsendt samtlige distrikter. I spørgeskemaet ønskedes oplysninger om byrdefaktorer, tidsforbrug, medhjælpsforhold, ferieordning m.m.

På grundlag af de modtagne besvarelser er udarbejdet en oversigt over de faktorer, der påvirker arbejdsbyrden på skovdistrikterne (bilag 5).

Af det foreliggende materiale fremgår, at en distriktsleders gennemsnitlige arbejdsbyrde er ca. 2270 timer årligt. 84 pct. af hans arbejde falder på distriktet og 16 pct. på virksomhed udenfor, navnlig på det til mange distrikter knyttede statstilsyn med de private skove. Inden for de egentlige distriktsopgaver ligger 69 pct. af hans totale arbejdsbyrde på skovbrugsdriften (hugst, kultur, salg etc.) og 15 pct. på sager med publikum og naboer. Skovrideren arbejder synes nogenlunde ligeligt fordelt mellem kontorarbejde og udendørs arbejde.

En del af de indkomne besvarelser angiver en stigning i arbejdsmængden. Det er klart, at der er sket en forskydning bort fra skovdriftssager af »forvalter« karakter henimod sager af mere almen administrativ karakter, bl. a. forårsaget af publikum, naboer, militæret m.m. og af administrative nyordninger.

Tallene tyder på, at den eksisterende administrative arbejdsbyrde for skovriderne udviser større lokale variationer, end det er ønskeligt. Der er således store forskelle i distriktsledernes arbejdsbyrde både ved den egentlige skovbrugsdrift (salg, hugst og anden økonomisk virksomhed) og med hensyn til sager vedrørende publikum og naboer. Det samme gælder de opgaver, der ikke direkte vedkommer statsskovbruget (tilsynet med de private skove etc.), men som influerer kendeligt på karakteren og intensiteten af den egentlige distriktsledelse, jfr. nærmere afsnit IV.

B. Udvalgets principielle betragtninger.

På denne baggrund har skovadministrationsudvalget nærmere overvejet, om det vil være muligt at tilvejebringe en mere rationel administrativ inddeling af statsskovene, og udvalget skal i denne anledning fremsætte følgende principielle betragtninger, der i alt væsentligt er udformet af den i afsnit I nævnte arbejdsgruppe, bestående af skovtaksator K. F. Andersen og skovrider G. Bergsten.

1. Problemerne.

a. Administrativt arbejde på skovriderniveau består af en række »tjenesteydelser«, som ikke kan måles. Arbejdets omfang og intensitet er ubestemt; afgrænsningen, især til skovfogedarbejdet, er uskarp og variabel; der er stor forskel på den administrative praksis fra tje-

neste til tjeneste, og personlige tilbøjeligheder har stor vægt, fordi en betydelig del af skovstyrelsens besluttende myndighed ligger hos distriktsbestyrerne.

b. Virkningen af en administrativ indsats er ikke eller næsten ikke målelig; dette gælder både i den offentlige administration og i det private erhvervsliv. I skovbruget bliver vurderingen af administrationsarbejdets udbytte vanskeligere derved, at en produktionsforbedring eller -forringelse ofte først viser sig efter lang tids forløb i form af en ændring i det synlige udbytte. I det offentlige skovbrug er »udbytte« ydermere ikke et entydigt begreb, der kan opgøres i penge, men tillige et, der optræder som sociale goder. Men i princippet må ledelsens bestræbelser gå ud på kun at acceptere en indsats, der giver »overskud«, enten det er på kort sigt eller på langt sigt, og enten det er i form af et kassenetto eller i form af en »velfærdsvirkning«. Administrativt arbejde danner ingen undtagelse fra denne regel.

Det er i denne forbindelse ikke uvæsentligt, at administrationsudgifternes andel af statskovbrugets samlede udgifter i løbet af de sidste 20 år er steget fra godt 10 til knap 20 pct. (En tilsvarende udvikling er sket inden for anden erhvervsvirksomhed, og især inden for den offentlige administration, hovedsagelig på grund af stigende behov for administration i samfundet). Statsskovbruget har dertil i stigende omfang måttet påtage sig en række administrationskrævende eksterne opgaver. Det må forudses, at administrationsomkostningernes andel af de samlede udgifter i overensstemmelse med den almindelige tendens i samfundet fortsat vil stige i et vist omfang, selv om dybtgående strukturændringer kunne gennemføres i statsskovbruget.

Det må tilstræbes at holde denne udvikling under kontrol, og der må derfor løbende foretages en kritisk vurdering af forholdet mellem virksomhedens omfang og dennes forvaltning.

c. Problematikken omkring distriktsstørrelser og distriktsinddeling afhænger af, hvilket apparat der findes eller tilstræbes udbygget i og omkring skovridertjenesten. Man kan stort set skelne mellem to strukturmuligheder:

1°) »Detailledersystemet«, hvor skovrideren uden akademisk medhjælp eller kontorhjælp varetager både kvalificerede og ukvalificerede opgaver på distriktsniveau og med en vis

overlapning over skovfogedernes mulige arbejdsområde.

2°) Den fuldt udbyggede skovrideradministration, hvor der både er faglig medhjælp (forstfuldmægtig eller andet) og tilstrækkelig kontormedhjælp til stede til at frigøre skovrideren fra rutinearbejde, visse mere kvalificerede daglige opgaver og detailarbejder på skovpartsplan.

d. Selv om man når frem til en norm for distriktsstørrelsen, er det ikke muligt at realisere denne norm konsekvent, fordi geografisk beliggenhed og spredthed spiller en rolle.

e. Endvidere hænger distriktsstørrelse og -inddeling også sammen med den fremtidige udvikling af de tjenstlige opgaver, der vil påhvile distriktsbestyrerne ud over den egentlige distriktsledelse. Den nuværende fordeling af disse eksterne opgaver er som nævnt noget tilfældig, men det må forventes, at statsskovriderstillingerne i stort omfang vil forblive blandede, medmindre man knytter disse opgaver til andre organer (f.eks. særlige skov- og/eller naturfredningsinspektører, småskovskonsulenter, Hedeselskabet).

/. Endelig foreligger spørgsmålet om, hvorvidt iværksættelse af eventuelle sammenlægninger og omlægninger kun bør gennemføres ved ledighed i en tjeneste.

2. Hovedsynspunkter•.

Til disse problemer har man taget følgende stilling:

a. Det indsamlede materiale over tidsforbrug er stort set ikke anvendeligt som mål for behovet for administrativt arbejde, men viser den variation, som faktisk findes i forbruget. Det er næppe ud fra de modtagne oplysninger muligt at fastslå nogen væsentlig sammenhæng mellem tidsforbrug og/eller behov på den ene side og målelige karakteristika ved distrikterne (størrelse, beliggenhed o.s.v.) på den anden.

b. Inden for en skovriders tjenesteområde findes visse distriktsopgaver af fast, nærmest rutinemæssig karakter, som kan overføres til passende medhjælp. Endvidere findes et fra distrikt til distrikt variabelt område af eksterne, udefra kommende opgaver, som er vanskelige at aflaste ved medhjælp.

c. Med hensyn til den fremtidige distrikts-

struktur er problemet, hvorvidt der bør tilstræbes ensartede distrikter eller distrikter af forskellig udstrækning og beskaffenhed. Den sidste løsning kunne tænkes at muliggøre større hensyntagen til skovridernes personlige egenskaber, men på den anden side vil mulighederne for at anbringe distriktsbestyrerne efter personlige egenskaber være begrænsede i en virksomhed af statsskovbrugets omfang, og en klassificering af embederne kan også skabe et dårligt arbejdsklima.

Under hensyn hertil bør man på længere sigt stræbe mod en egalisering af skovridertjenesterne, men man bør dog gå trinvis frem og ikke straks tilvejebringe en inddeling i ensartede distrikter, dels fordi overgangen til en distriktsstruktur bør gøres så lempelig som mulig, dels af hensyn til den øjeblikkelige udvikling i samfundet og dennes forhold til distriktsadministrationen.

3. »Normal« administration.

Der er følgende væsentlige grunde til at bruge den fuldt udbyggede skovridertjeneste som norm:

Myndighedsfordelingen mellem skovfoged og skovrider er løst bedre, hvor skovriderstillingen bevidst tilstræbes lagt på et noget højere administrativt plan end hidtil, og den kapacitet i visse af skovfogedtjenesterne, som i dag ikke udnyttes fuldt ud, vil kunne nyttiggøres. Dette forudsætter dog, dels at skovteknikeruddannelsen, herunder efteruddannelsen, udbygges, hvilket også sker på den ny skovskole på Nødebo, dels at visse skovfogedstillinger (skovparter) gøres større end de er for tiden. En udvikling i den retning er foregået længe og fortsætter, således at afbalancerede enheder på teknikerplanet efterhånden udvikles. Da den optimale myndighedsfordeling mellem skovrider og skovfoged er stærkt afhængig af de pågældendes personlige egenskaber, må der dog sikres en passende margin for variation i omfanget af de beføjelser, der kan tillægges skovfogederne.

Endvidere vil medhjælp i form af en forstfuldmægtig eller en skovteknikeruddannet med en rimelig lang tjenestetid såvel i styrelsen som på det pågældende distrikt, muliggøre en ganske effektiv aflastning af skovrideren, dels på tilsyns- og kontrolområdet, dels på mere rutinemæssige områder, men også derved, at det stigende behov for en

koordinering på tværs af skovpartsgrænserne kan varetages af en forstfuldmægtig eller eventuelt en skovteknikeruddannet.

Endelig opnås på denne måde også en løsning af ferieafsløsningsproblemet. Skovbrugets erhvervsmæssige karakter med stadigt behov for rationalisering, driftsændringer og initiativ gør det ønskeligt, at forstfuldmægtige også i fremtiden avancerer i relativt ung alder. Distriktsinddeling og advancementsforhold, herunder det hidtil praktiserede »automatiske« advancement, vil derfor til en vis grad være sammenknyttet og må afvejes over for hinanden.

Bevilling af tilstrækkelig kontormedhjælp - hvad der er »tilstrækkeligt« vil variere fra sted til sted — indebærer, at det af skovrideren egenhændigt udførte skrive- og kontorarbejde helt kan ophøre. Det er i det væsentlige urimeligt, at en skovrider belastes med sådant arbejde. Spørgsmålet om kontormedhjælp vil blive berørt i afsnit VI.

Den fuldt udbyggede skovridertjeneste giver mulighed for en mere harmonisk administration og giver større elasticitet ved omstilling til nye opgaver. Det er ikke muligt at præcisere, af hvilken art disse opgaver vil være, eller hvordan de vil fordele sig over landet, men der kan dog peges på 3 tendenser, der alle er ensbetydende med en forøgelse af distrikternes arbejdsmængde. Den første ligger i forholdet mellem distriktet og omverdenen, som får en større og større indbyrdes berøringsflade ved samfundsudviklingen. Den anden er selve skovdriften, der er under indflydelse af en forringet økonomi og samtidig skal tage stigende hensyn til naturfredning og befolkningens friluftsliv. De nye forholdsregler, som vil blive nødvendige, og som kan kræve hurtige omstillinger, vil stille større krav til den ansvarlige leder, end det tidligere har været tilfældet. Den tredje tendens er skovriders inddragelse i opgaver uden for distriktets grænser. Navnlig hvis skovbrugsinstitutionernes personale fremtidig skal medvirke ved tilsynet med de naturfredede arealer, vil man sikkert på mange områder inden for den lokale administration i fremtiden støtte sig til de lokale skovridere. Dette vil betyde en økonomisk belastning af statsskovenes administrationsapparat, men det vil fra den samlede statsadministrations side være at foretrække, at apparatet benyttes i et hensigtsmæssigt omfang.

C. Forslag til korttidsplan for ændringer i statsskovenes distriktsinddeling.

På grundlag af det under B anførte skal skovadministrationsudvalget herefter fremsætte nedenstående forslag til en »korttidsplan« for distriktsinddelingen i statsskovene.

Det er tanken, at denne korttidsplan indtil videre skal danne grundlaget for landbrugsministeriets og statsskovvæsenets administration. Ved korttidsplanen bliver den fuldt udbyggede skovrideradministration ikke gennemført overalt, jfr. afsnit B, pkt. 1. e. idet planen er udformet ud fra den betragtning, at skovbruget er inde i en udvikling, der gør det naturligt at gå forsøgsvis frem.

1. Nordsjælland. Området giver med sit store skovareal og små afstande mulighed for at foretage endog gennemgribende omlægninger. I ældre tid og op til 30'erne er der netop her foregået jævnlige omdelinger mellem distrikterne. En faktor, som er vigtig, men ikke særlig håndgribelig, er virkningen af den nære storby og befolkningspresset i Nordsjælland.

a. Kronborg og Gurre distrikter foreslås sammenlagt, idet enkelte småskove eventuelt henlægges til *Frederiksborg* og *Hørsholm distrikter*.

b. Mårum distrikt foreslås sammenlagt med dels *Esrum*, dels *Nødebo distrikt*, når forsøgsperioden for den nu etablerede skoleskov udløber, idet placeringen af skoleskoven vanskeliggør en rationel distriktsinddeling i Nordsjælland, ligesom noget måske taler for at få skoleskoven placeret nærmere ved København.

c. Farum distrikt foreslås henlagt som undervisningsskov for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole med udskillelse af mindre skove til *Frederiksborg* og *Københavns distrikter*. Distriktets daglige ledelse tænkes fortsat varetaget af en på distriktet bosiddende skovrider, der sorterer under skovbrugsafdelingen og i øvrigt tillægges undervisnings- og forskningsopgaver under afdelingen. Distriktet forudsættes som hidtil at henhøre under statsskovvæsenet og at indgå i dettes regnskabssystem, idet skovbrugsafdelingen er ansvarlig over for direktøren for statsskovbruget for distriktets drift. Ved nybesættelse af skovriderstillingen bør det af stillingsopslaget fremgå, at man i særlig grad har blikket rettet mod ansøgere i normalt avancement i

statsskovbruget, men at der også lægges vægt på, at den pågældende er egnet til at lede et skovdistrikt med undervisnings- og forsøgsformål.

d. Jægersborg, Tisvilde-Frederiksværk og Odsherred distrikter foreslås opretholdt uændret.

e. Frederiksborg distrikt forøges med *Lystrup skov* under *Farum distrikt*.

/. *Hørsholm distrikt* forbliver uændret, se dog pkt a.

g. Københavns distrikt forøges med *Ravnsholt skov* og *Sønderskov* under *Farum distrikt*.

2. Sorø Akademis skove. Det foreslås, at det henstilles til overinspektionen at overveje en sammenlægning af de to distrikter med ialt 4278 ha, heraf 3360 ha bevokset areal. Et *mindretal*, *Handberg*, kan ikke tiltræde tanken om at sammenlægge de 2 *Sorødistrikter*, da der herved vil blive skabt et distrikt - oven i købet med overvejende løvtræbevoksning -, der er langt større end de øvrige sjællandske distrikter, og hvortil der knyttes et betydeligt skovtilsyn og muligvis også tilsyn med naturfredede områder, hvilket netop i *Sorø amt* uundgåeligt vil få et betydeligt omfang. *Mindretallet* finder endvidere, at tilsynet i *Præstø amt* bør henlægges til *Sorø 2. distrikt*.

3. Falsters distrikt. Distriktet er for lille til at bære en selvstændig skovriderstilling, men er fjernt beliggende og kan derfor vanskeligt sammenlægges med andre distrikter. Det foreslås, at stillingen opretholdes, men således at virksomheden som statens tilsynsførende med de private skove i *Maribo* og *Præstø amter* dækkes af tjenestemandslønnen som anført i afsnit IV, jfr. dog *mindretalsudtalelse* under pkt. 2.

4. Bornholms distrikt foreslås opretholdt uændret.

5. Jylland. For de jyske statsskovdistrikters vedkommende svækkes vurderingssikkerheden af den strukturforskel, som forekommer mellem hededistrikterne og de »gamle« distrikter.

a. Følgende distrikter foreslås opretholdt uændret:

Klosterhedens, Ulborg, Feldborg, Viborg, Sil-

keborg, Buderupholm, Gråsten, Åbenrå og Sønderborg distrikter.

b. *Fussingø distrikt*. Der etableres ligesom for Falsters distrikt en kombineret skovrider- og skovtilsynstjeneste, idet skovriderstillingen ikke kan motiveres opretholdt som selvstændig tjeneste.

c. *Palsgård distrikt* forøges med Nørlund skovpart og Hastrup skovpart under Randbøl distrikt.

d. *Boller distrikt* forøges med de nuværende to sydlige skovparter under Randbøl distrikt.

e. *Haderslev distrikt* forøges med Stenderup distrikt, mens den vestlige skovpart af Ha-

derslev distrikt (Stursbøl-Bevtoft plantager) tilgår *Lindet distrikt*.

For så vidt angår tidspunktet for iværksættelsen af de anførte forslag, bør det ved nedlæggelse af distrikter iagttages, at skovridere, som er udnævnt før denne betænkningens dato, kun forflyttes efter ansøgning. For skovridere, som udnævnes efter denne betænkningens dato, forudsættes det derimod, at de udnævnes til skovridere i statsskovbruget, og ikke til skovridere for et bestemt distrikt, således at de i givet fald kan forflyttes uden ansøgning.

Efter foranstående går korttidsplanen ud på følgende:

Nuværende distriktsforhold			Korttidsplan		
distrikter	total-areal (ha omtr.)	bevokset areal (ha omtr.)	distrikter	total-areal (ha omtr.)	bevokset areal (ha omtr.)
Tisvilde-Frederiksværk	2600	2300	Tisvilde-Frederiksværk	2600	2300
Odsherred	1800	1600	Odsherred	1800	1600
Kronborg	2100	1800	Kronborg	3900	3200
Gurre	1800	1400	jEsrum	3000	2800
Esrum	2400	2200			
Nødebo	2600	2300			
Mårum	1100	1100			
Frederiksborg	2600	2300	[Nødebo	3100	2800
Farum	1800	1700	Frederiksborg	2800	2500
Københavns	1900	1500	Farum	1200	1200
(+ Vestskovens 1300 ha)			Københavns	3500	2700
Hørsholm	1700	1500	Hørsholm	1700	1500
Jægersborg	1900	1100	Jægersborg	1900	1100
Bornholms	3400	3000	Bornholms	3400	3000
Sorø I	2500	1800	Sorø	4300	3400
Sorø II	1800	1600			
Falsters	700	600	Falsters	700	600
Fussingø	1400	800	Fussingø	1400	800
Buderupholm	2200	1700	Buderupholm	2200	1700
Ulborg	5600	3800	Ulborg	5600	3800
Klosterhedens	6300	5400	Klosterhedens	6300	5400
Viborg	4400	4100	Viborg	4400	4100
Feldborg	3400	3100	Feldborg	3400	3100
Silkeborg	3300	2500	Silkeborg	3300	2500
Palsgård	5000	4100	fPalsgård	8400	6300
Boller	1400	1300	[Boller	2600	2300
Randbøl	4700	3200	Haderslev	2900	2500
Stenderup	1300	1200			
Haderslev	2100	1800			
Åbenrå	2000	1800			
Gråsten	2800	2400	Åbenrå	2000	1800
Sønderborg	1900	1600	Gråsten	2800	2400
Lindet	3500	2500	Sønderborg	1900	1600
			Lindet	4100	3000

lait foreslås efter korttidsplanen nedlagt 5 distrikter (4 distriktsbestyrerstillinger), og for 2 andre distriktsbestyrertjenester foreslås, at tjenestemandslønnen omfatter virksomhed som statens tilsynsførende med de private skove.

D. Forslag til langtidsplan for ændringer i statsskovenes distriktsinddeling.

Side 17 er opstillet en langtidsplan for statsskovenes distriktsinddeling. Planen angiver den distriktsinddeling, som mest konsekvent tilfredsstiller de i afsnit B nævnte forudsætninger. Såvidt man i dag kan forudse, er langtidsplanen derfor den plan, der bør tilstræbes.

På den anden side medfører de forannævnte synspunkter vedrørende tidspunktet for iværksættelsen, at dette kun kan ske på længere sigt, hvilket naturligvis medfører en større usikkerhed i planlægningen.

Et *mindretal* (S. B. Rasmussen) finder det uhensigtsmæssigt at udskyde iværksættelse af langtidsplanen på **et** tidspunkt, hvor 3 deraf berørte distrikter (Buderupholm, Hørsholm og Feldborg) er vakante.

Et andet *mindretal* (Hermansen) finder det ønskeligt, om gennemførelsen af langtidsplanen, der er den mest konsekvente i relation til de af udvalget opstillede forudsætninger for distriktsinddelingen, fremskyndes i forhold til det i betænkningen foreslåede.

Korttidsplan			Langtidsplan		
distrikter	total- areal (ha omtr.)	bevok- set areal (ha omtr.)	distrikter	total- areal (ha omtr.)	bevok- set areal (ha omtr.)
Tisvilde-Frederiksværk . . .	2600	2300	Tisvilde-Frederiksværk . . .	4400	3900
Odsherred	1800	1600	Kronborg	3900	3200
Kronborg	3900	3200	Esrum	6100	5600
Esrum	3000	2800	Frederiksborg	3400	3100
Nødebo	3100	2800	(inkl. Tokkekøb skovpart fra Hørsholm distrikt)		
Frederiksborg	2800	2500	Farum	1200	1200
Farum	1200	1200	(skoleskov)		
Københavns	3500	2700	Københavns	3200	2400
Hørsholm	1700	1500	(ekskl. Geelsskov m. m.)		
Jægersborg	1900	1100	Jægersborg	3300	2400
Bornholms	3400	3000	(ekskl. Tokkekøb hegn; inkl. Geelsskov m. m. fra Københavns distrikt)		
Sorø	4300	3400	Bornholms	3400	3000
Falsters	700	600	Sorø	4300	3400
Fussingø	1400	800	Falsters	700	600
Buderupholm	2200	1700	Fussingø	3900	2200
Ulborg	5600	3800	(inkl. Vindum skovpart fra Viborg distrikt)		
Klosterhedens	6300	5600	Ulborg	11900	9300
Viborg	4400	4100	Viborg	7500	6900
Feldborg	3400	3100	(ekskl. Vindum skovpart)		
Silkeborg	3300	2500	Silkeborg	3300	2500
Palsgård	8400	6300	Palsgård	8400	6300
Boller	2600	2300	Boller	2600	2300
Haderslev	2900	2500	Haderslev	2900	2500
Åbenrå	2000	1800	Åbenrå	3600	3200
Gråsten	2800	2400	(inkl. Bommerlund og Frøslev skovparter fra Gråsten distrikt)		
Sønderborg	1900	1600	Sønderborg	3100	2600
Lindet	4100	3000	(inkl. Gråsten og Kelstrup skovparter fra Gråsten distrikt)		
			Lindet	4100	3000

E. Sammenstilling af den nuværende distriktsinddeling og korttids- og langtidsplanerne.

Nuværende distrikter	Ledighed v. normal afg.		
		Korttidsplanen	Langtidsplanen
Tisvilde-Frederiksværk	1993	Tisvilde-Frederiksværk	} Tisvilde-Frederiksværk
Odsherred	1992	Odsherred	
Kronborg	1990	Kronborg (1)	Kronborg
Gurre	1979		
Esrum	1981	Esrum	i Esrum
Nødebo	1982	Nødebo	
Mårum	(1970)		
Frederiksborg (1).	1978	Frederiksborg (1) .	Frederiksborg
Farum	1990	Farum	Farum
Københavns (1).	1990	Københavns (1) . .	København
Hørsholm	ledig	Hørsholm	} Jægersborg
Jægersborg (1).	1983	Jægersborg (1) —	
Sorø 1.	1995		
Sorø II.	1969	Sorø (1).	Sorø
Falsters	ledig	Falsters (komb. tjen.).	Falsters (komb. tjen.)
Bornholms	1993	Bornholms	Bornholms
Fussingø	1990	Fussingø (komb. tjen.)	
Buderupholm	ledig	Buderupholm	Fussingø
Ulborg	1986	Ulborg	
Klosterhedens	1976	Klosterhedens	Ulborg
Viborg	1980	Viborg (V ₂)	Viborg
Feldborg	ledig	Feldborg	
Silkeborg	1997	Silkeborg (¹ / ₂)	Silkeborg
Palsgård	1988		
Boller /1/.	1994	Palsgård	Palsgård
Randbøl ((1)).	1976	Boller ((1)).	Boller
Stenderup	1971		
Haderslev	1989	Haderslev (¹ / ₂).	Haderslev
Åbenrå	2001	Åbenrå	} Åbenrå
Gråsten	1997	Gråsten	
Sønderborg (1).	1992	Sønderborg	
Lindet (1).	1984	Lindet (¹ / ₂).	Lindet

Tallene i () angiver distriktets forstfuldmægtigmedhjælp. (()) angiver, at den pågældende forstfuldmægtig aflønnes af landbrugsministeriet og ikke sorterer under statskovvæsenet. /1/ ved Boller distrikt i yderste kolonne til venstre angiver den ved tilsynet på Fyn foreslåede forstfuldmægtig, side 21. I øvrigt henvises om forstfuldmægtigmedhjælp til afsnit V.

Af statskovvæsenets (incl. Mårum skovdistrikt) og Sorø Akademis 32 distrikter forud-

sættes ved korttidsplanen 5 og ved langtidsplanen yderligere 7 distrikter, ialt 12 distrikter (heraf undervisningsskoven), nedlagt. Hvis langtidsplanen realiseres i den ovenfor angivne form, vil statskovvæsenets antal af forstlige chefstillinger være reduceret fra 36 til 24. Langtidsplanen vil formentlig være realiseret senest 1. september 1992 –alt forudsat at planerne ikke ændres, og at de efter nærværende betænkningss dato udnævnte skovridere flyttes i det fornødne omfang.

IV. De til distriktsledelsen knyttede bihverv.

A. Indledning.

Nogle statsskovridere udfører forskellige opgaver, der er tilknyttet statsskovbruget, f. eks. arbejde med salgskredse, i handelsudvalg, med overenskomstforhandlinger og mæglingsforretninger m.m. De fleste skovridere varetager endvidere som en naturlig følge af deres uddannelse og stilling en række statsopgaver, der ikke formelt henhører under statsskovvæsenet. Dette gælder navnlig hvervet som statens tilsynsførende med de private skove, virksomhed med naturfredningsarbejde, sagkyndig bistand for vurderingsmyndighederne ved vurdering af skovejendomme, tilsyn med staten tilhørende skove, f.eks. forsvarsministeriets arealer, hvervet som kgl. jægermester etc.

For en fuldstændigheds skyld bemærkes, at enkelte statsskovridere udover at varetage de til distriktsledelsen knyttede bihverv også virker ved undervisningsvirksomhed og censurering ved landbohøjskolen og skovskolen, ligesom nogle er medlemmer af den forstlige forsøgskommission, skovskolerådet, frøudvalg etc.

Af ovenstående bihverv er der navnlig grund til at hæfte sig ved statens tilsyn med de private skove og fredningsarbejdet.

B. Statens tilsyn med de private skove.

Ifølge § 21 i lov nr. 164 af 11. maj 1935 om skove bistås landbrugsministeriet ved skovlovens administration af stedlige tilsynsførende.

Der er for tiden 21 tilsynsførende, der virker hver i deres amt (de fynske amter er dog én tilsynskreds, og den vestlige del af Haderslev amt er henlagt under tilsynet i Tønder amt; Århus-Skanderborg amter udgør én tilsynskreds og Åbenrå-Sønderborg amt udgør 2 tilsynskredse).

I praksis udnævnes kun forstkandidater til tilsynsførende. Af de tilsynsførende er for

tiden 15 skovridere ved statsskovvæsenet, 1 skovrider ved Sorø Akademis skovvæsen, 3 overklitfogeder og 2 skovridere ved private skovdistrikter.

De tilsynsførendes opgaver er:

1. at føre kontrol med skovlovens overholdelse, herunder foretage regelmæssige eftersyn af samtlige fredskove i deres distrikter, påse at fastsatte vilkår for meddelte dispensationer fra skovlovgivningen overholdes, udstede hugstatter efter skovlovens § 11 og føre tilsyn i medfør af denne bestemmelse,
2. at meddele visse dispensationer fra fredskovsbestemmelserne, jfr. lovens § 7, stk. 1, og § 17 (området har ingen større arbejdsmæssig betydning),
3. at give indstilling til landbrugsministeriet i sager vedrørende dispensation fra fredskovsbestemmelserne, (således sager om ophævelse af fredskovspligten, jfr. lovens § 5, sager om suspension af fredskovspligten med henblik på vejanlæg, anbringelse af højspændingsledninger, grus- og brunkulgravning, bebyggelse m. m., lovens § 7, stk. 2, og sager om udstykning af fredskove i mindre lodder end 50 ha),
4. at godkende arealer, der ønskes pålagt fredskovspligt ved tinglyst deklaration som egnede til vedvarende skovdrift, lovens § 4, stk. 1. (I praksis er der som regel tale om arealer, der udlægges som vilkår for dispensation fra skovlovgivningen eller landbrugsloven),
5. at medvirke ved konstatering af fredskovspligten. Dette sker dels ved meddelelse af skødepåtegninger, jfr. lovens § 10, stk. 3, dels ved bistand ved konstateringsforretninger efter lovens afsnit C, og endelig ved udførelse af markarbejdet og forhandlinger med ejerne i forbindelse med den retskredsvis fredskovskonstatering.

De tilsynsførende hører i deres embedsførelse administrativt direkte under landbrugsministeriets departement. Enkelte afgørelser kan dog påklages til statens skovnævn. Dette gælder bl.a. sager om hugstatter efter §11, jfr. pkt. 1. og de under pkt. 2 nævnte afgørelser.

Antallet af tilsynsførende har været uforandret siden 1960. Det har altid været forudsætningen, at tilsynsarbejdet udføres af de tilsynsførende personligt, men de har dog i et vist omfang tilladelse til at benytte forstkandidatmedhjælp (i 1965-66 ialt 6 forstkandidater). I Vejle amt er ansat en heldagsbeskæftiget forstfuldmægtig. Endelig benytter de fleste tilsynsførende kontormedhjælp (HK-ansatte eller skovteknikere).

De under 3 nævnte dispensationssager optager formentlig den væsentligste del af de tilsynsførendes tid. Den retskredsvis fredskovskonstatering er i nogle tilsynskredse dog også en meget omfattende og byrdefuld del af tilsynsarbejdet; men hvor arbejdet er afsluttet, betyder dette en lettelse i tilsynsarbejdet, fordi skødepåtegningsordningen bortfalder ved konstaterings afslutning i en retskreds, hvortil kommer, at dispensationssagernes behandling måske lettes ved, at fredskovsplikten efter noteringen i tingbogen i de fleste tilfælde vil være utvivlsom.

I de sidste 10 år må tilsynsvirksomheden formodentlig antages at være undergået en vis stigning.

Med hensyn til spørgsmålet om statsskovridernes medvirken ved skovtilsynet foreligger følgende 3 problemer:

- a. Det må undersøges, hvorledes den nuværende ordning af skovtilsynet kan bringes i overensstemmelse med de i afsnit III fremsatte forslag til distriktsinddeling.
- b. Det må overvejes, om en effektivisering af tilsynet er påkrævet.
- c. Der må endelig tages stilling til, om tilsynsarbejdet efterhånden kræver mere medhjælp for de statsskovridere, der deltager i tilsynsvirksomheden.

ad a. Skovadministrationsudvalget skal indstille, at der etableres nedennævnte inddeling af skovtilsynsområder i tilknytning til korttidsplanen, idet udvalget skal afstå fra at fremsætte forslag til tilsynskredse i tilknytning til langtidsplanen, da kredsinddelingen under alle omstændigheder vil blive ændret i

takt med de ændringer i amtsinddelingen og lokalforvaltningen, som må antages at blive gennemført i de kommende år.

- 1°. *Hjørring, Thisted og Ribe amter.* Skovtilsynet henlægges som hidtil til de 3 overklitfogedembeder.
- 2°. *Ringkøbing amt.* Skovtilsynet knyttes som hidtil til Ulborg statsskovdistrikt.
- 3°. *De sønderjydske amter.* Skovtilsynet knyttes efter de hidtil gældende regler til skovriderne på Haderslev, Åbenrå, Sønderborg og Lindet distrikter.
- 4°. *Aalborg amt.* Skovtilsynet henlægges som hidtil til Buderupholm statsskovdistrikt.
- 5°. *Viborg amt.* Skovtilsynet i Viborg knyttes som hidtil til Viborg statsskovdistrikt.
- 6°. *Randers amt.* Skovtilsynet knyttes som hidtil til Fussingø statsskovdistrikt, hvor skovridelønnen også skal omfatte tilsynsvirksomheden. Skovrideren skal endvidere mod særligt honorar udøve skovtilsynsvirksomhed i Århus amt, jfr. pkt. 7°.
- 7°. *Århus-Skanderborg amter.* Skovtilsynet i Århus amt henlægges som nævnt under pkt. 6° under Fussingø statsskovdistrikt. I Skanderborg amt knyttes skovtilsynet som hidtil til Silkeborg statsskovdistrikt.
- 8°. *Vejle amt.* Skovtilsynet knyttes som hidtil til Randbøl skovdistrikt, indtil dette i overensstemmelse med det i afsnit III anførte nedlægges. Herefter henlægges skovtilsynet til Boller skovdistrikt, jfr. endvidere pkt. 9°.
- 9°. *Fyn.* Der er her tale om et alt for stort skovtilsynsdistrikt, hvis der skal etableres et effektivt, regelmæssigt eftersyn af fredskovene, og hvis fredskovskonstateringen i dette område, der har mange små fredskove, skal fremmes. Det ville være tiltalende at oprette en heldagsbeskæftiget skov- og naturfredningsinspektørstilling, men dette er næppe på indværende tidspunkt bevillingsmæssigt muligt, og der vil endnu hengå nogen tid, inden spørgsmålet om tilsynet med de naturfredede områder er løst. Det er imidlertid påkrævet, at der snarest tilvejebringes en ordning af tilsynet med Fyn, da den nuværende tilsynsfø-

rende formentlig vil trække sig tilbage i 1969.

1. mulighed: Det har været overvejet, om Fyn kunne deles i 3 tilsynskredse, nemlig Assens amtsråds-kreds, Odense amtsråds-kreds og Svendborg amtsråds-kreds, idet skovtilsynet i Svendborg amt i så fald kunne henlægges til småskovskonsulenten og i Odense amt til en privat skovrider, såfremt en sådan - eventuelt med bistand af Dansk Skovforening - måtte kunne findes, og ellers ligeledes til småskovskonsulenten. I Assens amtsråds-kreds kunne tilsynet overtages af en privat skovrider.

Denne løsning er dog næppe praktisk; dels kan det måske for tiden være vanskeligt at finde frem til skovridere på private skovdistrikter, dels kan småskovskonsulenten muligvis komme i en lidt vanskelig situation, når han over for samme ejer både skal optræde som konsulent og entreprenør og som statens skovtilsyn, der skal kontrollere skovlovens overholdelse m. m.

2. mulighed: De tilsynsførendes for-
ening har over for skovadministrations-
udvalget peget på muligheden af, at til-
synet i Odense og Assens amtsråds-
kredse henlægges til Boller statsskov-
distrikt (idet herved forudsættes, at
skovtilsynet i Vejle amt som hidtil skal
enhøre under Randbøl distrikt, der af
foreningen foresloges opretholdt). Til-
synet i Svendborg amt foreslås henlagt
til Sønderborg statsskovdistrikt.

Det er imidlertid ikke rationelt at
henlægge skovtilsynet i nogen del af
Fyn til jyske statsskovdistrikter, hvis
statens tilsyn med private skove som
hidtil i princippet skal være et hverv,
som den tilsynsførende personligt skal
udføre. Det må befrygtes, at afstanden i
nogen grad vil virke hæmmende på et
effektivt tilsyn.

3. mulighed: Derimod kunne man
bedre gennemføre den ordning formelt
at henlægge skovtilsynet på Fyn til Bol-
ler statsskovdistrikt, således at tilsyns-
virksomheden reelt udøves på skovride-
rens vegne af en heldagsbeskæftiget
forstfuldmægtig, der er bosat på Fyn.
Når Boller distrikt i forbindelse med

Randbøls distrikts nedlæggelse efter
korttidsplanen får tillagt skovtilsynet i
Vejle amt, bør sagen dog tages op til
overvejelse påny, idet det synes uan-
tageligt, at Boller distrikt får både til-
syn i Vejle og Odense og Svendborg
amter, og det bør da undersøges, om
forstfuldmægtigen kan overtage skov-
tilsynet (eventuelt tillige naturfred-
ningstilsynet) direkte under landbrugs-
ministeriet.

- 10°. *Bornholms amt.* Skovtilsynet knyttes som hidtil til Bornholms statsskovdistrikt.
- 11°. *Københavns amt.* Skovtilsynet knyttes som hidtil til Københavns statsskovdistrikt.
- 12°. *Frederiksborg amt.* Skovtilsynet knyttes som hidtil til Tisvilde-Frederiksværk statsskovdistrikt.
- 13°. *Holbæk amt.* Skovtilsynet knyttes som hidtil til Odsherred statsskovdistrikt.
- 14°. *Sorø amt.* Skovtilsynet henlægges til det ny Sorø skovdistrikt, jfr. dog mindretallets indstilling side 14, pkt. 2.
- 15°. *Præstø amt.* Skovtilsynet, der i dag hører under Herlufsholm skovdistrikt, henlægges til Falsters skovdistrikt, jfr. pkt. 16°, (jfr. dog mindretallets indstilling side 14, pkt. 2.)
- 16°. *Maribo amt.* Skovtilsynet knyttes som hidtil til Falsters statsskovdistrikt, idet skovrideren skal udøve tilsynet i Maribo og Præstø amter som led i sine tjenesteplichter.

ad b og c. I mange amter har de tilsynsførende ikke været i stand til at overkomme de regelmæssige eftersyn af fredskovene, fordi flere tilsynsdistrikter er for store for personer, der har tilsynsvirksomheden som bihverv. Det forekommer også, at de tilsynsførende ikke har kunnet overkomme at påse, at skovejerne overholder de fastsatte vilkår for en dispensation fra fredskovsbestemmelserne.

Det manglende eftersyn har ikke i de sidste årtier givet anledning til større omfattende skovrydninger, men der forekommer dog tilfælde af ulovlig bebyggelse, og mange skove er ved ulovlig rydning eller ved mangel på pleje i tidens løb blevet formindsket. Disse forhold kunne ofte have været undgået ved regelmæssigt effektivt tilsyn.

Det stigende behov for sommerhusgrunde

og udnyttelse af det åbne land til forskellige formål gør det påkrævet, at der virkelig gennemføres et effektivt tilsyn med fredskovene i hvert tilsynsområde - helst med ganske korte mellemrum -, idet det i længden vil være vanskeligt for landbrugsministeriet og de tilsynsførende at opretholde en restriktiv praksis ved behandlingen af ansøgninger om bebyggelse og rydning af fredskovsarealer, når det er almindelig kendt, at bebyggelse og rydning ofte kan foretages ulovligt, uden at dette bliver påtalt.

En effektivisering af tilsynet forudsætter imidlertid, at de tilsynsførende i et helt andet omfang end tidligere har medhjælp til deres rådighed.

Ved forhandlinger med skovejerne, meddelelse af skødepåtegninger, foretagelse af retskredsvis fredskovskonstatering og afgivelse af indstilling til landbrugsministeriet i dispensationssager bør skovrideren således i et vist omfang kunne overlade arbejdet til forstfuldmægtigen på sit skovdistrikt.

Han bør endvidere kunne benytte skovteknikeruddannet personale ved det regelmæssige fredskovseftersyn, kontrol af overholdelse af hugstilladelser og vilkår for dispensationer fra skov- og landbrugslovgivning. Det forudsættes herved, at de pågældende kun foretager eftersyn i marken og derpå aflægger rapport om forholdene til skovrideren, der selv eller ved sin fuldmægtig optager forhandlinger med ejerne, dersom overtrædelser el. lign. er konstateret.

Skovadministrationsudvalget skal dog afstå fra at foreslå almindelige regler for distriktsbestyrernes benyttelse af medhjælp, idet den enkelte distriktsbestyrer selv ved tilrettelæggelsen af sit arbejde må afgøre, hvilken medhjælp han ønsker at benytte sig af.

Udvalget foreslår imidlertid, at landbrugsministeriet fremtidig tillader, at samtlige tilsynsførende kan benytte forstkandidatmedhjælp ved det almindelige tilsynsarbejde, og at de tilsynsførende kan anvende skovteknikere til det regelmæssige fredskovseftersyn, hvis de ønsker det, ligesom forøgelse af bevilningerne til kontormedhjælp sikkert er påkrævet.

C. Fredningsarbejdet.

De lokale statsskovridere deltager på forskellig måde i naturfredningsarbejdet. I 8 af de 13 fredningsplanudvalg er en statsskovri-

der således medlem, udpeget hertil af landbrugsministeriet efter indstilling fra skovdirektoratet. Statsskovridere, der fungerer som statens tilsynsførende med de private skove, indsættes ofte som tilsyns- og påtaleberettigede i henhold til naturfredningsdeklarationer, hvilket i enkelte amter er en ikke helt uvæsentlig forøgelse af arbejdsbyrden. Baggrunden herfor er, at fredningsmyndighederne i dag står uden et særligt tilsyns- og plejeapparat. Endelig virker de fleste statsskovridere på forskellig måde som konsulenter for fredningsnævnene i fredningssager, der rummer problemer med hensyn til skov- og bevoksningspleje.

Dette forhold har været medvirkende til, at skovadministrationsudvalget i dets redegørelse af 17. november 1966 til landbrugsministeriet (bilag 1-1b) har foreslået, at en række opgaver vedrørende vedligeholdelse af og tilsyn med naturfredede områder henlægges til statsskovvæsenets, Sorø Akademis og klitdirektoratets personale.

Ved overvejelserne af dette spørgsmål stod skovadministrationsudvalget over for den vanskelighed, at naturfredningskommissionen, der på det tidspunkt behandlede tilsynsspørgsmålet, ikke havde taget endelig stilling til, hvorvidt naturfredningstilsynet ønskedes henlagt under de lokale fredningsplanudvalg eller ej. I bekræftende fald måtte statsskovriderne og overklitfogederne knyttes til fredningsplanudvalgenes sekretariater som naturfredningsinspektører. I modsat fald ville det være naturligt, om tilsynsopgaverne blev henlagt under statsskovvæsenet, klitvæsenet og Sorø Akademis skovbrug, der i naturfredningssager skulle have direkte referat til kulturministeriet, idet de lokale skovridere og overklitfogeder skulle udføre tilsynsopgaverne under ansvar over for deres respektive styrelser.

Under naturfredningskommissionens forhandlinger viste det sig imidlertid, at der var overvejende stemning i kommissionen for, at tilsyns- og plejeopgavernes udførelse blev organiseret lokalt, foreløbigt under fredningsplanudvalgene. Dette synspunkt har også været fremme i regeringens planlægningsudvalgs embedsmandsgruppe, og landbrugsministeriet har ved underhånden forhandlinger med naturfredningskommissionens sekretariat om spørgsmålet om skovbrugsinstitutionernes bistand ved naturfredningsarbejdet erklæret

sig indforstået med, at opgaverne blev henlagt til fredningsplanudvalgene, således at udvalgene skulle bistås af de stedlige statskovridere og overklitfogeder.

Under hensyn hertil skal skovadministrationsudvalget foreslå, at de statsskovridere (og overklitfogeder), der er statens tilsynsførende med de private skove, skal fungere som naturfredningsinspektører inden for deres skovtilsynsområde under ansvar over for fredningsplanudvalgene og efter de af disse givne direktiver i overensstemmelse med de retningslinier, der er skitseret i bilag 1b.

Skovadministrationsudvalget er klar over, at det ville have været en fordel, om der kun var en naturfredningsinspektør i hvert fredningsplanudvalgsområde, hvilket ikke vil være muligt at opnå, fordi de ovenfor under B foreslåede tilsynsområder ikke er identiske med de 13 nuværende fredningsplanområder.

Skovadministrationsudvalget må imidlertid som allerede anført i redegørelsen af 17. november 1966 tillægge det afgørende betydning, at skovtilsyn og naturfredningstilsyn udøves af samme personer. Hvor der herefter er flere end én skovtilsynsførende inden for et fredningsplanudvalgs område, bør sagen løses som skitseret i ovennævnte bilag 1b, pkt. 5.

Fra princippet om, at naturfredningstilsyn og skovtilsyn bør bestrides af samme person, bør dog gøres nogle få undtagelser. Tilsynet med naturfredede arealer i Ringkøbing amt bør, når de ligger i umiddelbar tilknytning til klitfredede arealer eller til klitplantager, henlægges til overklitfogeden i Ribe amt, der også fungerer som overklitfoged i Ringkøbing amt. Endvidere bør tilsynet med naturfredede arealer på Rømø også henlægges til overklitfogeden i Ribe amt, der er overklitfoged på øen i henhold til sandflugtsloven.

V. Forstfuldmægtigenes forhold.

I kgl. anordning af 24. maj 1924 angående Instruktorske Bestemmelser for Bestyrelsen af Statsskovene hedder det bl.a. om forstfuldmægtigene:

§ 27.

De af landbrugsministeren efter indstilling af direktøren for statsskovbruget ansatte forstassistenter (nu forstfuldmægtige) ved statsskovvæsenet forretter tjeneste efter direktørens nærmere — af landbrugsministeriet i hvert enkelt tilfælde approberede — bestemmelse.

Skovrideren kan bemyndige den på distriktet tjenstgørende forstassistent til som skovriderens stedfortræder at varetage skovriderens forretninger under dennes midlertidige fraværelse eller sygdom. Ved udførelse af ethvert tjenstligt hverv, som overdrages forstassistenten af skovrideren til besøgelse på dennes ansvar, er forstassistenten ligeledes at anse som skovriderens stedfortræder.

Disse regler er i princippet fortsat gældende, idet landbrugsministeriet dog ikke længere udnævner forstfuldmægtige i hvert enkelt tilfælde og ej heller approberer tjenestestedet.

Der er normeret ialt 11 forstfuldmægtigstillinger ved statsskovbruget. Yderligere bemærkes, at landbrugsministeriet har tilladt skovtilsynet i Vejle amt at antage en heltidsbeskæftiget forstfuldmægtig til bistand ved tilsynsvirksomheden. Den pågældende sorterer ikke under statsskovbruget.

De enkelte stillinger kan kort beskrives således:

1 fuldmægtig i direktoratet. Stillingen besættes normalt med den ældste forstfuldmægtig, der sammenstiller og ekspederer finanslov og tillægsbevillingslovsforslagene, og varetager sager vedrørende ansættelse og afskedigelse af skovløbere, understøttelse til afskedigede skovarbejdere, forvaltning af synsprotokoller og bevillinger til vedligeholdelse og istandsættelse af underbetjentboliger etc.

1 forstfuldmægtig i administrationsafdelingen hjælper administrationsskovrideren efter dennes nærmere direktiver med alt forefaldende arbejde henhørende under afdelingen.

1 forstfuldmægtig i handelsafdelingen hjælper handelsskovrideren efter dennes nærmere direktiver med alt forefaldende arbejde henhørende under afdelingen.

Forstfuldmægtigen bistår endvidere lederen af den juridiske afdeling ved udførelse af kontrakter, køb og salg af fast ejendom, sager om Dyrehavsbakken m. m.

1 forstfuldmægtig (normalt yngste forstfuldmægtig) er til rådighed for direktoratet til udførelse af analyser m.m. og forskellige arbejdsopgaver.

2 forstfuldmægtige i skovreguleringen hjælper skovtaksator efter dennes nærmere direktiver med udarbejdelsen af normalt to driftsplaner om året, således at hver forstfuldmægtig om sommeren leder reguleringens måle- og korttegningsarbejde m. m. på distrikterne. Om vinteren behandles det indsamlede materiale i direktoratet.

Der er således beskæftiget ialt 6 forstfuldmægtige i direktoratet.

5 forstfuldmægtige er tjenstgørende på distrikterne, hvor de assisterer skovriderne.

For tiden er forstfuldmægtigene placeret på følgende distrikter:

Frederiksborg distrikt - delvis motiveret ved skovriderens tjeneste som kgl. jægermester.

Københavns distrikt - motiveret med skovriderens administrative arbejdsbyrde, specielt i forbindelse med opbygningen af Vestskoven. Jægersborg distrikt - motiveret med de store administrative opgaver, der påhviler skovrideren.

Lindet distrikt, hvor tildelingen af en forst-

fuldmægtig ikke mindst er uddannelsesmæssigt begrundet og begrundet med visse specialopgaver på distriktet.

Sønderborg og Gråsten distrikter, der deler en forstfuldmægtig, der specielt blev udsendt i anledning af stormfaldskatastrofen.

Der er tilsyneladende ret stor forskel på de beføjelser, der tildeles de enkelte forstfuldmægtige, idet der på et par distrikter er sket en liniedeling af opgaverne, således at forstfuldmægtigene ret selvstændigt varetager visse afgrænsede opgaver såsom kævlesalg, kulturarbejde m.m., men iøvrigt arbejder forstfuldmægtigene efter nærmere direktiver fra skovrideren. Direktoratet har ved cirkulæreskrivelse af 20. oktober 1948 henstillet, at distriktsforstfuldmægtigene under hensyntagen til uddannelsen bør anvende ca. halvdel af arbejdstiden ved opgaver i skoven og den anden halvdel ved kontorarbejde.

Endvidere fremgår af samme cirkulæreskrivelse, at forstfuldmægtige *ikke* i arbejdstiden må anvendes til rutinearbejde med skovtilsynet, men nok må beskæftige sig med dette arbejde i uddannelsesøjemed.

Skovadministrationsudvalget skal fremsætte følgende forslag:

A. Med hensyn til forstfuldmægtigenes *antal og placering* bør de distrikter, der i dag har fået tildelt forstfuldmægtigmedhjælp, beholde denne, bortset fra Sønderborg og Gråsten distrikter, der afgiver forstfuldmægtigen, når de specielle forhold, der er forårsaget af stormfaldet, ikke længere gør sig gældende.

Til afhjælpning af det skovriderne påhvillende overarbejde samt til opbygning af et forbedret skovtilsyn foreslås endvidere følgende ændringer:

1. Når Kronborg og Gurre distrikter sammenlægges ved korttidsplanens gennemførelse, antages en forstfuldmægtig på det nye distrikt.
2. Dersom de 2 distrikter under Sorø Akademi sammenlægges, henstilles det til overinspektionen at overveje, at en forstfuldmægtig antages på det nye distrikt.
3. Der ansættes en forstfuldmægtig til deling mellem Viborg og Silkeborg distrikter. Da en betydelig del af skovridernes merar-

bejde hidrører fra tilsynet med de private skove, bør den væsentligste del af udgiften ved forstfuldmægtigens aflønning refunderes direktoratet for statsskovbruget af landbrugsministeriet.

4. Når skovtilsynet på Fyn henlægges til Boller distrikt, antages under skovrideren i dennes egenskab af tilsynsførende med de private skove en af landbrugsministeriet aflønnet forstfuldmægtig med bopæl på Fyn til bistand ved tilsynsarbejdet på øen.
5. Ved Randbøl distrikts nedlæggelse efter korttidsplanen og henlæggelsen af skovtilsynet i Vejle amt til Boller distrikt vil den af landbrugsministeriet antagne forstfuldmægtig ved tilsynet i Vejle amt fremtidig sortere under skovrideren på Boller distrikt.
6. Den forstfuldmægtig, der gør tjeneste på Lindet distrikt, bør deles mellem Lindet og Haderslev distrikter.

Udvalget mener ikke at kunne stille konkrete forslag med hensyn til tildeling af forstfuldmægtigmedhjælp i forbindelse med langtidsplanens gennemførelse. Gennemførelsen forudsætter imidlertid bevilling af fornøden forstlig og/eller anden medhjælp, jfr. bemærkningerne side 13.

På oversigten side 18 er angivet forstfuldmægtigmedhjælpen på distrikterne dels under den nuværende ordning, dels under korttidsplanen.

B. Vedrørende *forstfuldmægtigenes medvirken ved skovtilsynsarbejdet* henvises til det side 22 anførte, og det foreslås, at den i ovennævnte cirkulæreskrivelse af 20. oktober 1948 indeholdte passus om, at forstfuldmægtigene ikke i arbejdstiden må anvendes til rutinearbejde med skovtilsynet, ændres.

C. Af hensyn til forstfuldmægtigenes uddannelse bør de forflyttes til forskellige distrikter, således at de kan få den bredest mulige uddannelse. Heroverfor står dog, at hyppige forflyttelser kan virke forstyrrende på arbejdsgangen på distrikterne og i direktoratet og være til ulempe for forstfuldmægtigene personligt. Dette bør tages i betragtning ved forflyttelsernes iværksættelse, ligesom der bør gives et rimeligt varsel.

VI. Distrikternes kontororganisation.

Der er tilsyneladende meget stor forskel på de enkelte distrikters anvendelse af kontormedhjælp til distriktsarbejdet, men det foreligger ikke oplyst, hvor meget forstfuldmægtige og skovfogedassistenter hjælper til med det egentlige kontorarbejde. Endvidere aflønnes en del kontormedhjælp over skovtilsynet, hvorfor man alt i alt kun vanskeligt kan danne sig et indtryk af det fremtidige samlede behov.

På mange ensomt beliggende skovriderkontorer kan det være endog særdeles vanskeligt at få kvalificeret medhjælp, idet transportproblemet fra de nærliggende byer kan være en hindring.

Dette problem kan søges løst på flere måder. Man skal således pege på den mulig-

hed, at distriktet udlejer en arbejderbolig i nærheden af skovriderkontoret til kontormedhjælpen.

Udvalget forudsætter iøvrigt, at problemerne vedrørende kontorphersonale og kontorfaciliteter løses ved direkte kontakt mellem direktoratet og distrikterne, således at den stigning i det administrative arbejde, som er årsag til skovridernes overarbejde, kan lettes.

Specielt henstiller udvalget, at direktoratet for statsskovbruget overvejer, om det i visse egne vil være fordelagtigt at etablere centralkontorer for flere distrikter i byerne, hvor kontormedhjælp lettere kan skaffes og mere kostbart kontorinventar kan udnyttes fuldt ud.

VIL Ferieregler m.m.

Afholdelse af ferie er et problem, der volder mange vanskeligheder for skovriderne, idet en række sager ikke kan afgøres af kontormedhjælpere, og kun vanskeligt kan afvente skovridernes hjemkomst fra ferie.

Til eksempel kan nævnes udbetaling af løn og forskud til arbejdere m.v. samt de skovtilsynsførendes ekspedition af skødepåtegninger efter skovlovens § 10.

Problemet er blevet mere fremtrædende ved den længere ferie, og er akut på distrikter med skovtilsyn, men uden forstfuldmægtig-medhjælp.

Det må anses for nødvendigt at finde frem til en ferieafløserordning, hvorefter der skabes mulighed for kortvarigt at »låne« en forstfuldmægtig enten fra et distrikt eller fra direktoratet.

Den smidigste ferieafløserordning opnås sandsynligvis ved, at der gives nabodistriktsbestyrere mulighed for indbyrdes at træffe aftale om udlån af en forstfuldmægtig, således at dette blot kan indberettes til direktoratet.

Udvalget skal endvidere pege på som en mulighed, at nabodistriktsbestyrere indbyrdes i forståelse med skovdirektoratet træffer aftale om i fornødent omfang at vikariere for hinanden ved ét eller flere ugentlige besøg på nabodistriktet og evt. tillige etablere en telefonvagtordning. Også i sådanne tilfælde bør forholdet blot indberettes til direktoratet.

Endelig bør direktoratet efter derom modtagen indstilling kunne anvise nabodistrikternes forstfuldmægtige bistand.

VIII. Skovbrugsinstitutionernes medvirken ved tilsynet med de naturfredede områder.

Som nævnt i afsnit I har skovadministrationsudvalget den 17. november 1966 til landbrugsministeriet afgivet indstilling om, at skovbrugsinstitutionerne eller disses personale skal medvirke ved tilsynet med og vedligeholdelsen af de naturfredede områder (se side 29). Indstillingen er af landbrugsministeriet gennem ministeriet for kulturelle anliggender sendt til naturfredningskommissionen.

På foranledning af drøftelser i regeringens planlægningsudvalgs embedsmandsgruppe har spørgsmålet om skovbrugsstyrelsernes medvirken ved tilsynet og vedligeholdelsen af de naturfredede områder underhånden været drøftet mellem embedsmænd i landbrugsministeriet og naturfredningskommissionens sekretariat. Fra sekretariatets side fremhævedes, at disse opgaver bør løses lokalt - ikke af centrale styrelser — gennem fredningsplanudvalgenes sekretariater med specialkyndig bistand og under medvirken af et sekretariat under statens konsulent i naturfredning og landskabspleje. Fra landbrugsministeriets side fandtes der - som anført side 22 - intet at bemærke hertil, men man pegede på, at det var rimeligt, at skovridere og overklitfogeder fra statsskovvæsenet og klitvæsenet udførte tilsynsopgaver som medhjælpere for fredningsplanudvalgene og efter disses direktiver. Der var enighed om, at dette skulle forelægges for kommissionen.

Af naturfredningskommissionens betænkning II, nr. 467 af 1967, fremgår imidlertid, at kommissionen har fundet, at problemerne omkring tilsyn med og vedligeholdelse af fredede områder m.v. først vil kunne afklares i fortsættelse af en ny naturfredningslovs gennemførelse og derfor må overvejes videre uden for kommissionen. Det fremgår endvidere, at kommissionen ikke har ment selv at besidde den sagkundskab, som er nødvendig for at fastsætte retningslinierne for den fremtidige administration, og at spørgsmålet om den forvaltningsmæssige tilrettelæggelse først tages op til overvejelse, når der er klarhed over, i hvilket omfang kommissionens forslag kan forvente tilslutning. I overvejelserne om disse spørgsmål bør foruden administrativ sagkundskab også videnskabelig og teknisk sagkundskab inddrages.

Skovadministrationsudvalget skal henstille, at landbrugsministeriet foranlediger, at ministeriet, statsskovbruget og klitdirektoratet medinddrages i de kommende overvejelser om naturfredningslovens og de naturfredede arealers administration og bliver repræsenteret i et eventuelt udvalg, der måtte blive nedsat vedrørende disse spørgsmål. Man skal endelig henstille, at landbrugsministeriet foranlediger, at ovennævnte redegørelse af 17. november 1966 med tilhørende forslag samt nærværende betæknings afsnit IV, pkt. C, indrages i overvejelserne.

Redegørelse

afgivet af landbrugsministeriets skovadministrationsudvalg vedr. tilsyn m. m. af naturfredede områder.

Til landbrugsministeriet.

Ved skrivelse af 26. juli 1965 nedsatte landbrugsministeriet et »skovadministrationsudvalg« med henblik på at undersøge distriktsinddelingen i statsskovene og statsskovriderens arbejdsforhold.

Udvalget består af afdelingschef N. Wermuth, landbrugsministeriet (formand), skovdirektør H. Frølund, klitdirektør P. Thaarup, professor N. K. Hermansen, skovtaksator K. F. Andersen, statsskovrider G. Bergsten, statsskovrider H. S. L. Schoubye, kst. statsskovrider J. E. Handberg og skovfoged S. B. Rasmussen. Som sekretærer fungerer kst. skovrider J. E. Handberg og fuldmægtig H. Wulff, landbrugsministeriet.

Landbrugsministeriet er fra dets repræsentant i naturfredningskommissionen, skovdirektør H. Frølund blevet underrettet om, at det under kommissionens arbejde har været bragt på tale, at statens skovtilsyn eller statskovvæsenet og klitvæsenet under en eller anden form kunne bistå ved tilsynet med de naturfredede områder, og da dette i givet fald vil kunne få en væsentlig indflydelse på statsskovridernes arbejdsbyrde, har landbrugsministeriet anmodet skovadministrationsudvalget om at overveje bl. a. dette spørgsmål.

I denne anledning har udvalget nærmere overvejet sagen og herved drøftet denne med repræsentanter for naturfredningskommissionen og dennes sekretariat. For udvalgets overvejelser skal gives følgende redegørelse, idet man går ud fra, at man får lejlighed til at vende tilbage til sagen, når naturfredningskommissionen er nået til en afklaring i spørgsmålene om tilsynsarbejdets omfang og nærmere beskaffenhed og fredningsapparatets organisatoriske opbygning.

/. *Tilsynsopgavernes karakter.*

Efter det for udvalget oplyste, er der i naturfredningskommissionen endnu ikke nået til en

endelig afklaring af, hvilke opgaver tilsyn m.m. af naturfredede arealer omfatter. Udvalget går imidlertid ud fra, at følgende opgaver i al fald kommer på tale:

Tilsyn med overholdelse af fredningskendelser og deklarationer, de i naturfredningsloven indeholdte generelle landskabsfredninger (jfr. f.eks. den nuværende lovs § 23 og § 25), bestemmelser i tinglyste fredningsplaner, ordensforskrifter på offentlige arealer m.m.,

Iværksættelse af plejeforanstaltninger og vedligeholdelsesarbejder (f.eks. rydning af opvækst, nyplantninger m.m.) på fredede områder med henblik på at opretholde den ved fredningen tilsigtede tilstand,

Udbygning af rekreative områder ved indretning af faciliteter for publikum, f.eks. parkerings- og campingpladser, badeanlæg, restaurationer og kiosker, vej- og stianlæg m.m.,

Renholdelse af badestrande (herunder for olie og vragskuds),

Etablering af en forskning af, hvorledes man opnår den naturvidenskabeligt ønskelige tilstand på arealer, der er fredet helt eller delvis i videnskabeligt øjemed.

2. *Naturfredningstilsynet og skov administrationen.*

Den ovennævnte opregning af de opgaver, som tilsynet med de naturfredede arealer forudsættes at omfatte, viser, at der er en meget nær sammenhæng mellem naturfredningstilsynet og den offentlige skovadministration, der i vidt omfang løser tilsvarende eller beslægtede opgaver.

Statsskovene, klitplantagerne og Sorø Akademis skove er som offentlige skove åbne for publikum i medfør af naturfredningslovens § 24, og det påhviler skovridere og skovfogeder

at føre tilsyn med overholdelsen af de for færdsel og ophold i skovene givne ordensforskrifter i landbrugsministeriets bestemmelser nr. 221 af 27. maj 1939. Ved skovdriften tages i vidt omfang hensyn til publikum i form af løvtræbinding, anlæg af veje og camping- og rasteplasser, restaurationsvirksomhed m.m. Statsskovvæsenet og klitvæsenet administrerer henholdsvis 4700 ha og 3500 ha naturfredede arealer. Under klitvæsenet hører nogle af de mest eftertragtede bade-strande i landet, omfattende ca. 102 km af Jyllands Vestkyst, og det påhviler klitdirektøren og overklitfogederne at udøve den daglige administration og tilsyn med yderligere ca. 250 km strand og klit, nemlig strækninger, der er fredede i lov nr. 84 af 25. marts 1961 om sandflugtens bekæmpelse, hvis hovedsigte ganske vist er sandflugtsdæmpning, men rent faktisk også konserverer naturværdier ved at friholde nogle af de mest særprægede og naturskønne områder i landet for bebyggelse, udstykning m.m. og ved at åbne dem for offentligheden. *Statens tilsynsførende med de private skove* (i de fleste tilfælde statsskovridere og overklitfogeder) sikrer ved tilsyn med skovlovens overholdelse, at størstedelen af landets private skovarealer opretholdes som skov i overensstemmelse med den arealerne påhvillende fredskovsforpligtelse.

Disse forhold taler for en ordning, hvorefter tilsyn med og pleje af naturfredede områder under en eller anden form udøves under medvirken af personale ved de bestående skovbrugsinstitutioner.

Endvidere synes det praktisk, om naturfredningstilsynet og statens tilsyn med de private skove i vidt omfang udøves af samme personer, for at naturfredningstilsynet ved dets etablering kan drage nytte af skovtilsynets administrative erfaringer og lokalkendskab. Herved ville man formentlig også kunne undgå fremtidige konflikter mellem de produktionsmæssige og de æstetiske og rekreative interesser i skovene.

Da statsskove, klitplantager (med tilhørende strandarealer) og Sorø Akademis skove er blandt de væsentligste elementer i dansk naturfredning i dag (de repræsenterer henved 135.000 ha, hvorved til sammenligning skal anføres, at der i henhold til naturfredningsloven er fredet ca. 54.000 ha private arealer, medens ministeriet for kulturelle anliggender ejer ca. 1000 ha), og da skov- og

klitlovgivning som det fremgår af ovenstående rent faktisk kommer naturfredningsformål til gode, ønsker udvalget at fremhæve den mulighed, at naturfredning og skovbrug henlægges under samme ministerium, således som det er tilfældet i mange lande. Det ville give den enkleste administration, hvis de pågældende personer i alle henseender kun hørte under eet ministerium, og mere generelt ville en sådan ordning også indebære, at en række konflikter mellem naturens »benyttere« og »beskyttere« ville kunne mindskes. I denne forbindelse skal nævnes, at i Danmark henhører jagt, langt de fleste fredninger af fugle og pattedyr, ukrudts-, svampe- og skadedyrsbekæmpelse, sager om vandløb (herunder spildevand), grundforbedring, landvinding, hegn, mark- og vejfred, foruden sager om landbrug, skovbrug og sandflugtsdæmpning under landbrugsministeriet. Endvidere kan nævnes, at en lang række (administrative) fredninger, vildtreservater og arealer udlagt til rekreative formål sorterer under institutioner under landbrugsministeriet, ligesom der ofte med hensyn til fredninger på private arealer er tillagt statens tilsyn med de private skove og skovdistriktsbestyrere påtåleret.

I nærværende redegørelse har man dog taget som det sandsynlige udgangspunkt, at naturfredningen også fremtidig henhører under ministeriet for kulturelle anliggender.

5. *Naturfredningstilsynets organisation.*

Udvalget har taget flere muligheder i betragtning.

a. Man har for det første overvejet, om det ville være mest rationelt at henlægge tilsynet m.m. med de naturfredede områder — og i forbindelse hermed tilsynet med de private skove — under særlige skov- og natur fredningsinspektører, der skulle have tilsynsvirksomheden som heltidsbeskæftigelse. En sådan ordning kunne lette den indre rationalisering i statsskovbruget ved at muliggøre omlægning til færre og større enheder. Naturfredningskommissionen har endnu ikke taget endelig stilling til, hvor man ønsker naturfredningstilsynet placeret i fredningsmyndighedernes organisation. Man kunne derfor tænke sig, at disse inspektører, for så vidt angår de naturfredningsmæssige opgaver, blev henlagt under fredningsplanudvalgene eller under ministeriet for kulturelle anliggender, men de i pkt. 2 nævnte forhold kunne tale for, at de

blev henlagt under de 3 statslige skovbrugsstyrelser, der i så fald skulle have direkte referat til kulturministeriet.

Det må vel anses for sandsynligt, at de i pkt. 1 nævnte tilsynsopgaver med tiden vil kunne indebære en betydelig arbejdsbyrde. Det er imidlertid usikkert, om der i de første år efter naturfredningstilsynets etablering — bl.a. af bevillingsmæssige grunde — vil være tilstrækkelig arbejdsmæssig begrundelse for at oprette helt nye stillinger, hvis indehavere alle skulle beskæftige sig med naturfrednings- og skovtilsyn, hvilket også ville kræve opbygning af et nyt apparat med et vist personale og kontorhold. Ordningen ville i øvrigt også indebære, at skov- og naturfredningsinspektørerne i vidt omfang var henvist til at entrere med kommuner og private entreprenører om udførelse af de fornødne plejeforanstaltninger på de fredede arealer.

b. Der er derfor i udvalget overvejende enighed om, at det fremfor at opbygge et helt nyt tilsynsapparat vil være hensigtsmæssigt og billigere at overlade hovedparten af tilsynsopgaverne til *skovridere og overklitfogeder ved de bestående skovbrugsinstitutioner*, da de pågældende har den hertil fornødne uddannelse og erfaring og råder over det fornødne mandskab og materiel, og da de fra deres øvrige virksomhed er fortrolige med arbejder af den under pkt. 1 nævnte art.

En særlig side af problemerne omkring tilsynet med de naturfredede arealer er etablering af en forskning af, hvorledes man opnår den naturvidenskabeligt ønskelige tilstand på arealer, der er fredet helt eller delvis i videnskabeligt øjemed. Denne opgave bør selvsagt løses af naturvidenskabsmænd med økologisk uddannelse, der står uden for det her omhandlede tilsynsapparat, men i et vist omfang kan støtte sig til skovridere og overklitfogeder, hvis opgave vil være gennem tilsyn og iværksættelse af de fornødne arbejder at sikre arealernes tilstand opretholdt, idet skovriderne og overklitfogederne har den fornødne naturvidenskabelige og økologiske baggrund herfor.

Ved de videre overvejelser er skovadministrationsudvalget stødt på den ovenfor nævnte vanskelighed, at naturfredningskommissionen endnu ikke har taget endelig stilling til, hvor man ønsker naturfredningstilsynet placeret i fredningsmyndighedernes organisation.

Efter det for udvalget oplyste, kunne der være tale om, at fredningstilsyn og plejeforanstaltninger henlægges under de lokale fredningsplanudvalg, hvilket allerede forsøgsvis er sket i Hjørring-Thisted amter.

En anden mulighed er, at tilsynsvirksomheden henlægges under ministeriet for kulturelle anliggender (eller anden central myndighed).

Dersom spørgsmål om fredningstilsyn og pleje *ikke* henlægges under fredningsplanudvalgene, foreslår skovadministrationsudvalget, at disse opgaver henlægges under statsskovvæsenet, klitvæsenet og Sorø Akademis skovbrug, der i naturfredningssager får direkte referat til kulturministeriet. Med henblik på denne løsning er udarbejdet vedlagte skitse benævnt forslag I.

Dersom spørgsmål om tilsyn og pleje ønskes henlagt under planudvalgene, vil man foreslå et antal distriktsbestyrere ved de 3 skovbrugsinstitutioner indtil videre beskikket som deltidsbeskæftigede skov- og naturfredningsinspektører, der i naturfredningssager tilknyttes fredningsplanudvalgenes sekretariater. Med henblik på denne løsning er udarbejdet vedlagte skitse benævnt forslag II.

Forslag I indebærer den fordel, at de naturfredningstilsynsførende henhører under samme overordnede myndighed i dette hverv og i deres hverv som skovridere (overklitfogeder), medens de efter forslag II henhører under 3 forskellige instanser, landbrugsministeriet, ministeriet for kulturelle anliggender og skovdirektoratet/klitdirektoratet, hvilket kunne tænkes at være til gene for de pågældende ved tilrettelæggelsen af deres arbejde. Det ville ligeledes være en ulempe for skovdirektoratet og klitdirektoratet, såfremt de ikke har indseende med og indflydelse på en betydelig del af den virksomhed, som udøves af deres personale. Forslag I gør det i øvrigt også lettere for statsskovvæsenet at gennemføre en ensartet arbejdsfordeling mellem distrikterne, medens forslag II indebærer, at bestyrerne af enkelte statsskovdistrikter til forskel fra deres kolleger får ekstrahverv, hvilket kan vanskeliggøre en rationel fordeling af arbejdet mellem distrikterne.

Hvis det imidlertid besluttet at henlægge fredningstilsyn og pleje under fredningsplanudvalgene, er forslag I ikke anvendeligt. Det synes ikke gennemførligt, at centrale styrelser

som skovdirektoratet, klitdirektoratet og akademiets skovvæsen underordnes stedlige fredningsmyndigheder, og styrelserne vil let virke som overflødige mellemlid mellem fredningsmyndighederne og de skovridere og overklitfogeder, der i det daglige skal føre tilsyn, iværksætte plejeforanstaltninger m.m.

I så fald må udvalget anse forslag II for en hensigtsmæssig løsning, for så vidt naturfredningstilsynet har et forholdsvis begrænset omfang, idet de ovenfor anførte betænkeligheder ved forslag II i så fald ikke vil være tungtvejende. Hertil kan i øvrigt føjes, at erfaringerne fra statens skovtilsyn viser, at skovridere og overklitfogeder med tilsyn som bibeskæftigelse har været i stand til at etablere et godt og gnidningsløst forhold mellem myndigheder og ejere. De meget få ankesager og klagesager inden for skovlovsadministrationen er tegn herpå.

Vokser arbejdet med naturfredningstilsynet derimod udover en vis grænse, kan de foranævnte betænkeligheder ved forslag II, her-

under de påpegede ulemper for skovdirektoratet og klitdirektoratet, blive mere alvorlige. Skovdirektoratet og klitdirektoratet bør derfor kunne kræve ordningen optaget til revision, når tilsynsarbejdet måtte have nået op på et sådant omfang, at forudsætningerne for, at direktoraterne er indgået på at lade deres personale medvirke ved naturfredningstilsynet, er bristet.

Man bør da tage under overvejelse at henvælge naturfredningstilsynet til de ovenfor omhandlede skov- og naturfredningsinspektører, der skulle have tilsynsvirksomheden som heltidsbeskæftigelse og ikke tillige bestyre et skovdistrikt. Udvalget ville i denne situation foretrække, at man overførte naturfredningstilsynet fra fredningsplanudvalgene til statskovvæsenet, klitvæsenet og Sorø Akademis skovvæsen, enten således at de nævnte heltidsbeskæftigede skov- og naturfredningsinspektører for så vidt angår naturfredningstilsynet kom til at sortere under de 3 styrelser, eller ved at man gennemførte forslag I.

Den 17. november 1966.

K. F. Andersen.

G. Bergsten.

H. Frølund.

J. E. Handberg.

N. K. Hermansen.

S. B. Rasmussen.

H. Schoubye.

P. Thaarup.

N. Wermuth.

H. Wulff.

Forslag I.

(Forslaget forudsætter, at tilsyn m. m. vedrørende de naturfredede arealer ikke henlægges til fredningsplanudvalgene).

1. Tilsynets organisatoriske opbygning.

Tilsynsvirksomheden henlægges under statskovvæsenet, klitvæsenet og Sorø Akademis skovvæsen.

Det daglige tilsyn, iværksættelsen af plejeforanstaltninger m.m. påhviler enten

a) samtlige distriktsbestyrere og overklitfogeder, der får til opgave udover at bestyre deres distrikter og plantager også at føre tilsyn med naturfredede arealer i et vist område uden for deres skove, eller

b) et mindre antal af embederne.

I begge tilfælde er de pågældende skovridere og overklitfogeder ansvarlige over for deres sædvanlige embedsstyrelse for tilsynsvirksomhedens udøvelse.

De 3 skovbrugsstyrelser hører i naturfredningsspørgsmål under ministeriet for kulturelle anliggender.

Statsejede, naturfredede arealer henlægges under statsskovvæsenet, klitvæsenet og Sorø Akademis skovvæsen. Undtagelse bør formentlig kunne gøres med hensyn til områder, der benyttes af forsvarsministeriet, og med hensyn til andre arealer, hvor særlige forhold gør sig gældende.

2. Arbejdsopgaver, medhjælp m.m.

De tilsynsførendes opgaver er de i redegørelsens pkt. 1 anførte arbejdsopgaver (for så vidt angår sidste led er opgaven at yde bistand til de videnskabsmænd, der driver forskning på fredede arealer, i form af dagligt tilsyn og iværksættelse af fornødne vedligeholdelsesarbejder).

Konstateres overtrædelser af fredningsbestemmelser m.m., indberettes dette til den påtaleberettigede institution (som oftest fredningsnævnene, for generelle landskabsfred-

ningers vedkommende den fredningsmyndighed (fredningsnævn eller fredningsplanudvalg), under hvilken spørgsmål om disse fredninger bliver henlagt ved den ny naturfredningslov). Ved tilsynet med ordensforskrifter på publikumsområder bør naturfredningsinspektøren og hans medhjælpere have en særlig politimyndighed svarende til den, der er tillagt statsskovvæsenets, Sorø Akademis skovvæsens og klitvæsenets tjenestemænd.

Tilsynsvirksomheden skal udøves i henhold til en *instruks*, der udfærdiges af ministeriet for kulturelle anliggender efter forslag fra de 3 styrelser og efter høring af naturfredningsrådet og de pågældende forhandlingsberettigede organisationer.

Ved tilsyn og plejeforanstaltninger benyttes distriktets forstfuldmægtige, kontormedhjælp, skovfogeder (klitplantører), arbejdskraft, maskinel og redskaber.

3. Løn og bevillinger.

De tilsynsførende skovridere og overklitfogeder og deres personale udfører (både i det pkt. 1 a) og pkt. 1 b) nævnte tilfælde) tilsynsvirksomheden som led i deres tjenestepligter.

Såfremt det hermed forbundne arbejde betyder en væsentlig forøgelse af skovrideres, overklitfogeders, skovfogeders og klitplantørers arbejdsbyrde, kan en lønmæssig forbedring f.eks. i form af ydelse af bestillingstillæg komme på tale.

Det må endvidere forudses, at det kan være nødvendigt at antage yderligere medhjælp i form af forstfuldmægtige og kontorpersonale.

Ministeriet for kulturelle anliggender stiller de fornødne bevillinger til rådighed til refusion for det med fredningstilsyn og plejeforanstaltninger forbundne merarbejde.

4. Forholdet til stedlige naturfredningsmyndigheder.

Som ovenfor anført skal de tilsynsførende skovridere og overklitfogeder ved konstatering af overtrædelse af fredningsbestemmelser

indberette dette til vedkommende fredningsnævn eller fredningsplanudvalg. Endvidere bør de 3 skovbrugsstyrelser være repræsenteret i fredningsplanudvalgene for at holde den nøjest mulige kontakt mellem de lokale fredningsmyndigheder og naturfredningstilsynet. I vidt omfang er skovridere og overklitfogeder allerede under den nuværende naturfredningslov medlemmer af fredningsplanudvalgene.

5. Tilsynets forhold til statens tilsyn med de private skove.

Tilsynet med de private skove udføres i henhold til § 21 i lov nr. 164 af 11. maj 1935 om skove af stedlige tilsynsførende, der fører kontrol med, at skovlovens bestemmelser overholdes, og yder landbrugsministeriet bistand ved skovlovgivningens administration.

Tilsynet udøves af statsskovridere, overklitfogeder og bestyrere af større private skovdi-

striker. Der er for tiden 21 tilsynsførende, hvoraf 15 statsskovridere, 1 skovrider ved Sorø Akademis skovvæsen, 3 overklitfogeder og 2 private skovridere (på Fyn og i Præstø amt).

Som nævnt i udvalgets foranstående redegørelse er det principielt af betydning, at skovtilsyn og naturfredningstilsyn knyttes sammen, hvilket også kan imødekommes ved nærværende forslag. Ved den under pkt. 1 a) nævnte ordning vil også tilsynsførende med de private skove som følge af, at de er statsskovridere og overklitfogeder, komme til at udøve naturfredningstilsyn, og ved etablering af den under pkt. 1 b) nævnte ordning kan man tilstræbe, at fredningstilsynsområder og skovtilsynskredse får samme geografiske udstrækning og bestrides af de samme personer. Det bør i så fald overvejes også at lade skovtilsynet på Fyn og i Præstø amt overgå til en skovrider ved statsskovbruget eller Sorø Akademi.

Forslag II.

(Forslaget forudsætter, at spørgsmål om tilsyn m.m. af de naturfredede områder henlægges til fredningsplanudvalgene).

1. Tilsynets organisatoriske opbygning.

Tilsynet henlægges under stedlige tilsynsførende - naturfredningsinspektører –, der er skovridere ved statsskovene eller Sorø Akademis skove eller overklitfogeder ved klitvæsenet, og som i *saglig henseende* bistår fredningsplanudvalg og fredningsnævn og *administrativt* hører under ministeriet for kulturelle anliggender.

Der beskikkes således en naturfredningsinspektør for hvert fredningsplanområde, jfr. dog pkt. 5. Naturfredningsinspektøren tilknyttes fredningsplanudvalgets sekretariat.

Beskikkelse (og fritagelse for hvervet) foretages af ministeriet for kulturelle anliggender efter indstilling af statsskovbruget, klitvæsenet eller Sorø Akademis skovvæsen; den pågældende skal være skovrider (overklitfoged) ved vedkommende styrelse, jfr. ovenfor og pkt. 5.

Direktoratet for statsskovbruget, Sorø Akademi og klitdirektoratet bør ved udpegelse af naturfredningsinspektører i almindelighed følge den praksis, at man indstiller de(n) skovtilsynsførende inden for det pågældende fredningsplanudvalgs område, medmindre personlige forhold eller hensynet til en nogenlunde ensartet fordeling af arbejdet på de forskellige statsskovdistrikter i det enkelte tilfælde taler afgørende herimod.

Det fastlægges for hvert område, hvilken skovbrugsinstitution der har indstillingsret. Med hensyn til Fyn, hvor ingen af de 3 styrelser ejer arealer, bør indstillingsretten tilkomme statsskovvæsenet.

De ved kendelse eller deklaration naturfredede statsejede områder, der er beliggende inden for statsskovdistrikternes eller klitplantagernes grænser, bør ikke henhøre under na-

turfredningsinspektørerne. Det vil af mange grunde være mest rimeligt, at arealerne (som hidtil) indgår som integrerende bestanddele af vedkommende distrikt eller plantage og i det daglige administreres af den pågældende distriktsbestyrer i overensstemmelse med afsagte kendelser, deklarationer m. m. Noget tilsvarende bør i almindelighed gælde statsejede fredede arealer, der ligger som indhak i eller danner forbindelse mellem statsskov- og klitplantagearealer, og i betragtning af, at statsskovvæsenet og klitvæsenet allerede i dag besidder betydelige arealer, der ikke benyttes til skovdrift, men anvendes som rekreative områder for offentligheden, synes det i øvrigt mest rationelt, om alle statsejede naturfredede arealer blev henlagt under statsskovvæsenet, klitvæsenet eller Sorø Akademis skovvæsen. Undtagelse bør formentlig kunne gøres med hensyn til områder, der benyttes af forsvarsministeriet m.m., og med hensyn til andre arealer, hvor særlige forhold måtte gøre sig gældende.

2. Arbejdsområde og virksomhed.

Naturfredningsinspektøren skal have til opgave efter de af fredningsplanudvalget givne retningslinier at tage sig af de i udvalgets redegørelse pkt. 1 nævnte tilsyns- og plejeopgaver, herunder yde videnskabsmænd, der driver forskning på fredede arealer, bistand med daglig tilsyn og vedligeholdelse.

Konstateres overtrædelser, indberettes disse af naturfredningsinspektøren til udvalget med indstilling i sagen. Ved tilsynet med ordensforskrifter på publikumsområder bør naturfredningsinspektøren og hans medhjælpere have en særlig politimyndighed svarende til den, der er tillagt statsskovvæsenets, Sorø Akademis skovvæsens og klitvæsenets tjenestemænd.

Naturfredningsinspektøren skal som født *teknisk medlem af fredningsplanudvalget* deltage i dettes planlæggende virksomhed for at

få størst mulig kontakt med og medindflydelse (stemmeret) på det område, han skal administrere.

Naturfredningsinspektørernes virksomhed under fredningsplanudvalg og fredningsnævn skal udøves i henhold til en *instruks*, der udfærdiges af ministeriet for kulturelle anliggender. Den udarbejdes efter høring af naturfredningsrådet (eller fra det sagkyndige, centrale organ, der eventuelt måtte afløse rådet og konsulenten i den ny naturfredningslov), fredningsplanudvalgene, direktoratet for statsskovbruget, klitdirektoratet og de pågældende forhandlingsberettigede organisationer.

3. Medhjælp.

Naturfredningsinspektøren forudsættes at kunne benytte personalet på sit distrikt ved tilsynet m.m. Han må således kunne anvende en eventuel forstfuldmægtig på distriktet som assistent og stedfortræder og kunne disponere over distriktets kontormedhjælp. Det vil også være nødvendigt at drage skovfogeder (klitplantører) ind i billedet ved tilsynet med overholdelse af fredningsbestemmelser, ordensforskrifter m. m.

Ved udførelse af rydnings- og plantingsarbejder, vej anlæg, renholdelsesarbejder m.m. på naturfredede arealer må naturfredningsinspektøren benytte skovfogeder (klitplantører) og skovarbejdere, maskiner og materiel fra sit distrikt. Ligger arbejdsstedet fjernt fra distriktet, må naturfredningsinspektøren træffe aftale med et nærmere liggende distrikt, evt. hedeselskabets plantagedistrikter, småskovforeningerne, kommuner og private entreprenører, om udførelse af arbejdet.

4. Løn og bevillinger.

Ministeriet for kulturelle anliggender søger tillagt naturfredningsinspektøren et finanslovhonorar for hans arbejde. Andel i udgifter til kontorhold og personel (skovfogeder, klitplantører, forstfuldmægtige og kontormedhjælp) forudsættes refunderet af ministeriet for kulturelle anliggender efter forhandling med vedkommende skovstyrelse.

De øvrige udgifter ved naturfredningstilsynet, herunder arbejdsløn til skovarbejdere, leje af materiel m.m., afholdes af en årlig bevilling, der meddeles fredningsplanudvalget af ministeriet for kulturelle anliggender. Naturfredningsinspektøren udarbejder hvert år budgetforslag til fredningsplanudvalget og

aflægger regnskab til udvalget for afholdte udgifter. Kopi af budgetforslag sendes samtidig til vedkommende skovstyrelse.

5. Naturfredningstilsynets forhold til statens tilsyn med de private skove.

Som nævnt under pkt. 1 bør direktoratet for statsskovbruget, klitdirektoratet og Sorø Akademis skovvæsen følge den praksis at foreslå statens tilsynsførende med de private skove til naturfredningsinspektører.

For tiden er skovtilsynskredsene og fredningsplanudvalgenes områder imidlertid ikke identiske. Skovtilsynskredsen er som hovedregel et amt, dog udgør Fyn een tilsynskreds, og det samme gælder Århus og Skanderborg amter. Den vestlige del af Haderslev amt hører under Tønder amt, medens den østlige del af Haderslev amt udgør et særligt tilsynsområde. Der er ialt 21 skovtilsynskredse. Derimod er der for tiden kun 13 fredningsplanudvalg (for henholdsvis Hjørring-Thisted amter, Ringkøbing-Ribe amter, Sønderjylland, Vejle-Skanderborg amter, Århus-egnen, Randers amt, Aalborg-Viborg amter, Fyn, Københavns, Frederiksborg og Roskilde amtsråds kredse, Holbæk amt, Sorø og Præstø amter, Maribo amt).

Udvalget skal derfor anbefale, at det tilstræbes, at grænserne mellem fredningsplanudvalgenes områder følger grænserne mellem skovtilsynskredsene, således at hver planudvalgs område såvidt muligt kommer til at bestå af een eller flere hele tilsynskredse. Det må formentlig være muligt at gennemføre den ordning, at hvert fredningsplanudvalgs område dækker 1-3 skovtilsynskredse. Hvor der herefter er flere end een skovtilsynsførende inden for et planudvalgs område, skal de hver fungere som naturfredningsinspektør og medlem af fredningsplanudvalget, for så vidt angår sager inden for deres tilsynskreds. For de tilfælde, hvor udvalget behandler generelle spørgsmål, der ikke vedrører et bestemt lokalt område, fastsætter ministeriet for kulturelle anliggender, hvilken af naturfredningsinspektørerne stemmeretten tilkommer.

6. Tilsynets forhold til direktoratet for statsskovbruget, klitdirektoratet og Sorø Akademis skovvæsen.

Tilsynet med de naturfredede områder forudsætter benyttelse af de 3 styrelses arbejdskraft og materiel. Det er derfor nødvendigt,

at styrelserne orienteres om og får medindflydelse på naturfredningsarbejdet for at sikre, at et fredningsplanudvalgs ønsker om plejeforanstaltninger, udbygning af publikumsområder m.m. ikke forudsætter dispositioner over arbejdskraft og materiel, der vil være til ulempe for skovdriften.

Det bør derfor i tilsynsinstruksen foreskri-

ves, at naturfredningsinspektøren regelmæssigt bør drøfte sine planer vedrørende tilsynsarbejdet med sin styrelse, og at han, inden han forelægger sit bidrag til fredningsplanudvalgets budgetforslag for udvalget, indhenter sin styrelses godkendelse af påtænkte dispositioner over styrelsens materiel, arbejdskraft m.v.

SKOVADMINISTRATIONSUDVALGET

Bilag 2.

Adr.: Landbrugsministeriet,
 Slotsholmsgade 10, Kbhvn. K.
 København, d. 7. februar 1967.

Landbrugsministeriet.

På landbrugsministeriets anmodning har det under 26. juli 1965 nedsatte skovadministrationsudvalg behandlet spørgsmålet om etablering af en undervisningsskov for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles skovbrugsafdeling på hovedparten af Mårum distrikt.

Til belysning af de i udvalget fremførte synspunkter om spørgsmålet vedlægges 4 mødereferater Samt genparter af skrivelse af 16. december 1965 fra statsskovrider E. Laumann Jørgensen, skrivelse af 13. januar 1966 fra kst. skovrider J. E. Handberg, skrivelse af 19. januar 1966 fra statsskovrider G. Bergsten og skrivelse af 14. februar 1966 fra landbohøjskolens skovbrugsafdeling.

Skovadministrationsudvalgets flertal skal *principalt* indstille, at der i overensstemmelse med det af landbohøjskolen over for landbrugsministeriet ved skrivelse af 28. april 1965 (ad L.J.1965/663¹) fremsatte forslag stilles ca. 2 skovparter af Mårum statsskovdistrikt til rådighed for højskolens skovbrugsafdeling som undervisningsskov, idet den nuværende undervisningsskov på Stenholt distrikt nedlægges.

Administrationen af den ny undervisningsskov skal foregå efter samme retningslinier, som har været fulgt ved Stenholt distrikt. Professor N. K. Hermansen, der repræsenterer landbohøjskolens skovbrugsafdeling, finder, - såfremt den principale ordning gennemføres -, at det ikke er nødvendigt som hidtil at knytte en forstfuldmægtig fra statsskovbruget til undervisningsskoven, medens statsskovrider G. Bergsten finder, at bistand af en forstfuldmægtig fortsat er påkrævet for at sikre, at løsningen af administrative opgaver af generel betydning for statsskovbruget, almenheden m.v. koordineres tilfredsstillende. Statskovdirektør H. Frølund har ikke ønsket at tage stilling til sidstnævnte spørgsmål.

Skovrider Bergsten, der repræsenterer statsskovriderforeningen, ønsker at tilføje, at han finder, at de af foreningen fremsatte forslag tilgodeser statens interesser bedst, men at han dog kan tiltræde den principale flertalsindstilling.

Subsidiært indstiller skovadministrationsudvalgets flertal, at hele det nuværende statskovdistrikt stilles til rådighed som undervisningsskov. Distriktets daglige ledelse varetages af en på distriktet bosiddende skovrider, der sorterer under skovbrugsafdelingen. Ved skovriderstillingens besættelse bør der udfærdiges et opslag, hvoraf fremgår, at man i særlig grad har blikket rettet mod ansøgere i normalt avancement i statsskovbruget, men at der også bør lægges vægt på, at den pågældende er egnet til at lede et skovdistrikt med forsøgs- og undervisningsformål. Det forudsættes herved, at tjenestemandslønnen søges suppleret, evt. ved at stillingen kombineres med et lektorat ved landbohøjskolen. Skovdistriktet skal som hidtil henhøre under statskovvæsenet og indgå i dets regnskabssystem, idet landbohøjskolens skovbrugsafdeling er ansvarlig over for direktøren for statsskovbruget for distriktets drift.

For begge de foreslåede ordningers vedkommende indstilles en prøvetid, der udløber pr. 1. april 1970.

Et mindretal, statsskovrider G. Bergsten, kan ikke gå ind for det subsidiære forslag, der dels stiller skovrideren arbejdsmæssigt væsentligt ringere end på andre statsskovdistrikter, og dels skønnes at medføre væsentlig risiko for, at en række administrative opgaver ikke vil blive varetaget på fuldt forsvarlig vis, da forslaget ikke yder sikkerhed for, at distriktsbestyreren udtages blandt de i statskovbruget videreuddannede forstkandidater, medens et andet mindretal, kst.skovrider J. E. Handberg, der repræsenterer de blandt statskovriderforeningens medlemmer værende forstfuldmægtige i statskovvæsenet, ikke kan gå ind for det principale forslag i dets nuværende udformning, idet han mener, at de to skovparter på Mårum distrikt, der eventuelt skal overlades til landbohøjskolen som skole-skov, eventuelt sammen med et lektorat på landbohøjskolen vil give tilstrækkeligt arbejde til en heltidsbeskæftiget skovrider, idet stillingen besættes som anført under det subsidiære forslag.

P. U. V.

N. Wermuth. / H. Wulff.

Kort skematisk oversigt over statskovdistrikterne i tiden 1851-1965.

Ny distriktsinddeling efter lov af 25. februar 1851	Ch. Lütken 1870. De danske Statskove	W. Gyldenfeldt 1899 Statsskovene i Danmark	De danske statsskoves udbytte i ved og penge (1919)	De danske statsskoves udbytte i ved og penge (1939)	De danske statsskoves udbytte i ved og penge (1965)
Distrikt	Areal ha	Distrikt	Areal ha	Distrikt	Areal ha
1. Overførsterdistrikt	12165	1. Overførsterinspektion	14175	Odsherred	1750
I. Kronborg	1685	I. Kronborg	1795	Kronborg	1827
II. Kronborg	1400	II. Kronborg	1475	Gurre	1491
III. Kronborg	1310	III. Kronborg	1505	Mårum	1623
IV. Kronborg	1965	IV. Kronborg	2040	Esrum	1938
V. Kronborg	1835	V. Kronborg	1970	Nødebo	2907
VI. Kronborg	1635	VI. Kronborg	1640	I. Frederiksborg	2250
Tisvilde	1385	Tisvilde	1410	II. Frederiksborg	1758
Frederiksværk	950	Frederiksværk	595	Farum	1703
		Odsherred	1745	Hørsholm	1416
2. Overførsterdistrikt	8185	Hørsholm	1490	København	696
I. Frederiksborg	1565	I. København	1730	Falsters	2147
II. Frederiksborg	1340	II. København	1135	Buderupholm	2859
I. Hirschholmske	885	Falsters	1385	Silkeborg	1388
II. Hirschholmske	1075	Bornholms	945	Boller	1326
I. Københavnske	2250	Buderupholm	1225	Stenderup	2109
II. Københavnske	1070	Silkeborg	2285	Haderslev	2035
		I. København	1180	Åbenrå	1897
3. Overførsterdistrikt	8285	II. København	965	Sønderborg	1323
Bornholms	2210	Petersgaards	1345	Gråsten	2797
Jagerspris	1795	Falsters	3360	Tisvilde-Frederiksværk	2613
Odsherred	1655	Bornholms	12960	Bornholms	3370
Petersgaards	960	3. Overførsterinspektion	1860	Klosterhedens	9098
I. Falsterske	730	Buderupholm	4180	Feldborg	3406
II. Falsterske	330	Viborg	1950	Viborg	4300
Frederiksgave	10340	Feldborg	2860	Palsgård	6985
		Silkeborg	1215	Randbøl	1497
		Palsgaard	895	Lindet	2975
		Randbøl		Lyskovdistrikt	1868
4. Overførsterdistrikt	3000				
Silkeborg	1655				
Buderupholm	3590				
Viborg (inkl. Feldborg)	1075				
Palsgaard	1020				
Randbøl					
I alt 1851	38975	I alt 1870	41590	I alt 1899	58448
				I alt 1919	72031
				I alt 1939	83199

Overblik over de enkelte statsskovdistrikters areal-, hugst-, nabo- og personaleforhold (1965).

Distrikt	Areal		Plan-tilvækst	Plan-hugst	Plan-kulturaral	Antal skovparter	skovf. ass.	Distrikts gnst. arb. 1961-63	Distrikts hust. 1961-63	Distrikts gnst. areal 1961-63	Tilsyn med private skove areal i ha	Distrikts naboe		Distrikts udstrækning ca. km	Skovriders distr. kørsel km	Forsyldmængde	Kontor-medhjælp til distr. arb. 1966-67 kr.
	ha	ha	m ³	m ³	ha			m ³	m ³	ha		stk.	heraf bebygget	km			
Kronborg	2.107	1.798	16.324	16.340	25.0	3	1	53.363	14.075	20.2	—	450	156	13 × 7	8.000	1	6.870
Gurre	1.762	1.414	14.510	14.960	19.0	3		38.621	10.780	11.8*)	—	367	191	12 × 9	8.000		6.912
Mårum	1.732	1.632	13.638	13.372	18.9	3		37.194	9.529	11.3	—	252	54	12 × 11	8.000		9.000
Esrum	1.936	1.768	16.750	18.105	26.0	3		43.066	14.862	25.6	—	59	14	7 × 5	7.000		6.800
Nødebo	2.330	2.080	21.319	22.178	38.5	4		52.191	18.069	34.9	—	106	26	7 × 6	9.000		6.900
Frederiksborg	2.250	2.054	19.653	4.831	33.5	4	1	54.559	18.195	30.6	—	319	65	13 × 10	10.000	1	6.000
Farum	1.811	1.692	14.696	22.425	22.6	4		43.917	13.338	37.6	—	384	123	12 × 8	8.000		8.000
Hørsholm	1.704	1.513	14.995	15.058	14.6	3		45.553	10.970	4.8	—	301	157	12 × 10	9.000		8.000
København	1.741	1.489	12.785	14.510	17.5	3	1	42.751	9.983	17.5*)	6.600	504	307	12 × 8**	9.000	1/2	5.000
Stenholt	464	417	3.510	13.995	9.4	1		13.252	4.493	9.4	—	60	7	4 × 2	—		1.550
Odsherred	1.746	1.581	12.250	7.800	14.6	3		49.029	8.469	47.0	10.226	263	70	17 × 15	9.000		8.014
Falster	692	593	5.389	4.327	7.4	1	1	23.391	4.857	5.8	18.645	129	46	9 × 6	5.000		2.200
Bornholms	3.369	3.000	24.021	18.000	32.0	4	1	110.974	18.595	76.7	7.933	171	15	19 × 17	11.000		8.000
Budersdal	2.208	1.673	14.500	14.000	18.8	4	1	81.583	11.392	36.1	22.775	141	17	13 × 5	8.000		12.000
Fussingø	1.175	675	4.450	7.089	13.8	2		33.482	5.446	16.3	24.780	134	13	8 × 5	5.000		4.580
Silkeborg	3.318	2.544	16.865	15.683	35.0	4	1	69.570	15.869	37.4	29.745	325	95	9 × 7	9.000	1	12.000
Boller	1.386	1.292	12.086	12.400	16.0	3		42.371	12.230	12.8	—	267	31	19 × 14	9.000		4.800
Stenderup	1.323	1.223	10.213	8.503	10.9	3		39.079	9.524	12.8	—	122	7	19 × 13	7.000		2.112
Haderslev	2.111	1.849	17.375	18.576	27.2	4		86.454	20.698	27.7	4.050	375	23	29 × 19	12.000		8.750
Åbenrå	1.998	1.823	15.253	14.838	24.5	4		62.318	14.745	21.4	2.916	515	61	22 × 11	10.000		8.100
Sønderborg	1.865	1.595	14.423	18.028	20.2	4	1	60.827	20.223	36.4	1.194	573	35	26 × 15	12.000		6.870
Gråsten	2.825	2.434	20.434	25.336	50.0	4	1	100.055	26.998	59.9	—	620	86	24 × 11	12.000		8.100
Tisvilde-Frederiksværk	6.682	2.243	13.336	12.398	23.0	3	1	37.034	10.120	30.5	3.890	415	225	15 × 14	8.000		9.000
Klosterhedens	6.290	5.438	12.128	9.922	50.0	3	1	68.509	5.963	67.6	—	331	3	15 × 11	9.000		3.000
Ulborg	5.464	3.710	7.849	3.942	58.2	3		96.474	6.062	74.3	31.155	242	0	18 × 12	12.000		4.650
Feldborg	3.383	3.113	12.811	13.163	53.8	3	1	64.965	14.349	97.6	—	156	4	17 × 17	9.000		3.000
Viborg	4.431	4.045	15.279	12.313	72.9	4	1	81.081	12.803	70.5	21.345	218	14	25 × 22	12.000		8.040
Palsgård	4.926	4.098	21.304	20.268	35.5	4		82.330	18.718	40.8*)	—	252	6	18 × 14	10.000		6.912
Randbøl	4.652	3.057	13.538	12.375	53.2	4	1	67.131	12.700	19.6	21.422	179	20	35 × 20	12.000		5.725
Lindet	3.509	2.288	12.316	11.199	52.3	3		67.671	12.643	41.5	7.210	302	19	34 × 10	11.000	1	1.500
Jægersborg	1.860	1.171	9.500	9.500	12.0	3 + (1)	1	92.014	9.327	12.0	—	429	335	12 × 5	10.000	1	17.500
Plantaveilstationen	149	10			(1)		1				—	53	48	2 × 2	8.000		43.499
Centralstyrelsen	83.199	65.312	433.500	425.434	906.3	101 + (2)	16	1.840.809	396.025	1.048.4		9.014	2.273		286.000	5 1/2	253.384
Skovreguleringen																3 1/2	
Gnst. gruppe B	1.900	1.640	14.300	14.600	22.5	3.2		53.800	13.320	27.0	—	292	73		8.400		6.830
Gnst. gruppe C	4.900	3.510	13.600	11.900	49.6	3.4		70.700	11.650	55.3	—	262	36		10.400		5.240

*) kun 2 år
**) + Kongelunden

Skema over faktorer, der indvirker på distrikternes arbejdsmængde (1965).

Distrikt	Naboforhold				Turistmæssige forhold														Udlejnings- og byrdeforhold			Bygningsadministration			Bivirksomhed		Særlig virksomhed								Andre statsopgaver																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
	Statlige anlæg på d. nr. d.	Kom-mu-nale anlæg på d.	Afstand fra garnison o. l.	Sommerturister på d. 1. juli	Overnatningssteder på d. 1. juli	Campingpladser på d. 1. juli	Havbadeanstalter på d. 1. juli	Ridestier, der jernb. benyt. d.	Baderestau-rationer på d.	Lystskibe + vifternes ruder på d.	Sportspladser, golfbaner, skydebaner o. l. på d.	Ridestier, der jernb. benyt. d.	Lystfiskeri til sæer og vandløb	Særlige seværdigheder, polit. hjem-togsteder	Oversæson-ruder for jernb. stier	P-pladser på d.			Kort i lejerkarte-tet	Kort i byrde- og rettig-heds-kartoteket	Tjenesteboliger (for statsansat)	Lejeboliger for statsansat	Andre bygninger	Salg af føde-trær og pøstegøst	Andre biprodukter	Administration og årlig omsætning af						Statens tilsyn m. priv. skove			Andre stats-opgaver	Del-tælle- regionalt opg.	Andet	Distrikt																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
																antal	areal	kapac.								handels-plads	sævværk	planteskole	grusgrav	forpagtn.forh.	andet	areal	størrelse	ejendom																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
																																		kr.					kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.

Oversigt over skovarealerne i de enkelte skovtilsynskredse.

Tilsynskreds	Små skove		Store skove		I alt		Heraf hede- planter	
	Antal	ha	Antal	ha	Antal	ha	Antal	ha
1. Københavns amt. . . .	186	715	13	5.885	199	6.600	0	0
2. Frederiksborg amt. . .	432	1.004	11	2.886	433	3.890	1	11
3. Holbæk amt.	503	1.360	35	8.866	538	10.226	19	364
4. Sorø amt.	323	844	32	13.152	355	13.996	3	64
5. Præsto amt.	358	745	44	22.055	402	22.800	5	367
6. Bornholms amt.	1.260	4.578	21	3.355	1.281	7.933	15	165
7. Maribo amt.	540	1.903	32	16.742	572	18.645	4	311
8. Odense og Svend- borg amter.	3.889	8.055	78	21.631	3.967	29.686	35	398
9. Hjørring amt.	2.183	6.785	42	7.163	2.225	13.948	289	7.164
10. Thisted amt.	762	1.945	10	1.357	772	3.302	81	2.541
11. Ålborg amt.	1.983	6.605	51	16.170	2.034	22.775	194	8.908
12. Randers amt.	2.118	7.731	71	17.049	2.189	24.780	345	11.451
13. Viborg amt.	3.335	9.666	56	11.679	3.391	21.345	301	10.472
14. Århus og Skander- borg amter.	3.169	11.409	74	18.338	3.243	29.747	273	9.256
15. Ringkøbing amt. . . .	2.858	9.391	108	21.764	2.966	31.155	547	29.472
16. Vejle amt.	3.355	14.693	41	6.729	3.396	21.422	224	6.820
17. Ribe amt.	1.817	6.976	72	15.444	1.889	22.420	413	16.959
18. Tønder amt og Haderslev amts vest- lige del.	922	3.245	30	3.965	952	7.210	131	3.242
19. Haderslev amts øst- lige del.	992	4.050	0	0	992	4.050	42	650
20. Åbenrå amt.	622	2.013	10	903	632	2.916	30	554
21. Sønderborg amt. . . .	849	1.137	1	57	850	1.194	1	10

I alt. 33.278 320.040

Oversigten er kun skønsmæssig. Den er udarbejdet på grundlag af oplysninger fra de tilsynsførende i 1961.

SKOVFORDELING OG SKOVADMINISTRATION
I DANMARK
1967

